

Nina Kölhi-Andersson

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINNIN TOTEUTUMINEN PYHTÄÄN KUNNAN PÄÄTÖKSENTEOSSA

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (AMK)
Sosiaalialan koulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK) 210 op
Tekijä/Tekijät	Nina Kölhi-Andersson
Työn nimi	Lapsivaikutusten arvioinnin toteutuminen Pyhtään kunnan päätöksenteossa.
Toimeksiantaja	Pyhtään kunta
Vuosi	2023
Sivut	37 sivua, liitteitä 16
Työn ohjaaja(t)	Merja Nurmi, Tytti Eriksson

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ja arvioida, toteutuuko lapsivaikutusten arviointi Pyhtään kunnan päätöksenteossa. Lapsivaikutusten arviointi juontaa juurensa laista ja YK:n Lasten oikeuksien sopimuksesta (LOS). Pyhtään kunnalla on vahva näkemys lakisääteisen lapsivaikutuksen arvioinnin systemaattisesta käytöstä tulevaisuudessa.

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen haastattelututkimus. Tutkimusaineisto on kerätty Pyhtään kunnan viranhaltijoilta, kunnanvaltuutetulta sekä Perhekahvilassa käyviltä vanhemmilta. Vanhemmille suunnatut haastattelukysymykset poikkesivat hieman viranhaltijoille ja kunnanvaltuutetulle suunnatuista haastattelukysymyksistä. Perhekahvilassa kävijät arvioivat, miten lapsivaikutusten arvioinnin toteutuminen näkyy kuntalaisille. Viranhaltijoiden ja kunnanvaltuutetun kysymykset koskivat työn tekemistä sekä miten he ottavat huomioon ja toteuttavat lapsivaikutuksen arviointi -menetelmää omassa työssään. Opinnäytetyön aihe löytyi keskustellessa opiskelusta Pyhtään kunnan koulu-kuraattorin kanssa.

Opinnäytetyön edetessä esille nousi lapsen näkökulman tärkeys. Tärkeää on saada lapsen ääni ja mielipide kuuluviin. Lapsen ajatuksella ja toiminnalla on merkitystä. Koululaisille tehdään erilaisia kyselytutkimuksia, jossa he saavat äänensä kuuluviin. Varhaiskasvatusiässä lapsen toiveita voidaan tutkia kuvien kautta. Tätä nuorempien toiveet tulevat esille pääasiassa vanhempien kertoman kautta.

Tutkimuksessa ilmeni, että lapsivaikutusten arviointia tehdään nuorisotyössä enemmän kuin muualla. Kaikki haastatellut toivoivat opasta avuksi lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamisen. Vanhemmat olivat tyytyväisiä kunnan palveluihin, joskin kehitettävääkin löytyi. Jatkokehittämishankkeena olisi seurata, miten lapsivaikutusten arviointi on juurtunut Pyhtään kunnan toimintakulttuuriin, miten toimintakulttuurin toteutumisesta voisi vahvistaa sekä oppaan kehittämistä edelleen Pyhtään kunnan tarpeiden mukaiseksi. Opasta tulee päivittää ja kehittää Pyhtään kunnan toimesta.

Asiasanat: lapsivaikutusten arviointi, lapsen etu, lapsen oikeus, ennakoarviointi, päätösten seuranta

Degree title	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Nina Kölhi-Andersson
Thesis title	Implementation of the impact assessment on children in making the decision of the municipality of Pyhtää
Commissioned by	Pyhtää municipality
Time	2023
Pages	37 pages, 16 pages of appendices
Supervisor	Merja Nurmi, Tytti Eriksson

ABSTRACT

The purpose of the thesis was to find out and assess whether the assessment of the impact on children will be carried out in the decision-making process of the municipality of Pyhtää. The Child Impact Assessment is based on the law and the UN Convention on the Rights of the Child (LOS). The municipality has a strong view of the systematic use of the systematic child impact assessment in the future.

The thesis is a qualitative interview study. The research material has been collected from the officials of the Pyhtää municipality, the representative and the parents visiting the Family Café. The questions asked from parents were slightly different from those asked from officials and representatives. Visitors to the family café evaluated how the assessment of child is understood by residents. The questions asked from officials and trustees persons concerned the work done, and how they take into account and implement the Child Impact.

Assessment method in their own work. The subject of the thesis was established when discussing studying with the school curator of Pyhtää municipality.

As the thesis progressed, the importance of the child's perspective emerged. How important it is to hear the voice and opinion of the child. Children's ideas and actions matter. Several surveys are given to school children to make their voices heard. At the age of early childhood education, children's wishes can be studied through images. The wishes of children younger than school age are mainly expressed through what their parents share.

The studies showed that more evaluations are carried out in youth work than elsewhere. All the interviewers were hoping for a guide to help carry out an impact assessment for children. The parents were satisfied with the municipal services, although they found some things to develop. As a further development project, it would be to monitor how the assessment of the impact of children is rooted in the operating culture of the Pyhtää municipality. How to strengthen the implementation of the operating culture and further develop the prepared guide to the needs of the Pyhtää. The guide should be updated and developed by the Pyhtää municipality.

Keywords: child impact assessment, children's interest, children's right, pre-arrangement, follow-up of decisions

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
3	LAADULLINEN TUTKIMUS.....	8
4	KESKEISET KÄSITTEET	9
5	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	10
5.1	Lapsivaikutusten arvioinnin tekemistä edellyttävät lait.....	10
5.2	Kuntalaki.....	11
5.3	Kuntastrategia.....	12
5.4	Kunnan päätöksenteko	12
5.5	Nuorisovaltuusto.....	13
5.6	Hyvinvointilautakunta.....	13
6	LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN (LAPE) MUUTOSOHJELMA	14
7	LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI (LAVA).....	16
8	LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI PROSESSINA	18
8.1	Tarpeen tunnistaminen	18
8.2	Prosessiin suunnitteleminen	18
8.3	Kartoita, kerää tietoa, kuule	19
8.4	Kuvaile vaikutukset.....	20
8.5	Tee päätösehdotus, muista tiedottaa, seuraa vaikutusta.....	20
9	PYHTÄÄN KUNNAN VÄESTÖMÄÄRÄ JA -RAKENNE.....	21
9.1	Pyhtään kunnan väkiluku ja väestörakenne.....	21
9.2	Kielipoliittinen rakenne.....	22
9.3	Osa Kymenlaaksoa ja Itä-Uuttamaata	23
9.4	Lapsivaikutuksen arvioinnista tiedottaminen kuntien kotisivuilla	24
10	OPINNÄYTETYÖPROSESSIN VAIHEET	24
10.1	Ideavaihe.....	25
10.2	Suunnitteluvaihe	25

10.3	Toteutusvaihe	25
10.4	Arviointivaihe	27
10.5	Julkaisuvaihe	27
11	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN.....	27
11.1	Kohderyhmän valinta ja aineiston keruu	27
11.2	Perhekahvilassa käyvien haastattelu 17.2.2023	28
11.3	Viranhaltijoiden ja valtuutetun haastattelut	32
11.4	Tutkimuksen kulku ja aikataulut	34
12	TUTKIMUSTULOKSET	35
13	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	36
14	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	36
15	POHDINTA	37
	LÄHTEET.....	38

LIITTEET

Liite 1. Pyhtään kunnan opas lapsivaikutuksen arviointiin

Liite 2. Tutkimustiedote

Liite 3. Suostumus henkilötietojen käsittelyyn tutkimuksessa ja...

Liite 4. Opinnäyte kysymyksiä vanhemmille ja viranhaltijoille

Liite 5. Pyhtään kunnan organisaatiokaavio

Liite 6. Teuvan kunta lapsivaikutuksien arviointi

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyöni koskee lapsivaikutusten arviointi -menetelmän käyttämistä ja sen toteutumista Pyhtään kunnan päätöksenteossa. Opinnäytetyön osana on tuottaa digitaalinen ja paperinen opas arvioinnin tekemisestä (Liite 1). Työ on ajankohtainen, jotta saadaan lapsen etu näkymään ja kuulumaan kunnan päätöksenteossa. Lapsivaikutusten arviointi on lakisääteinen, ja on hyvä, että kunnissa on herätty huomaamaan sen merkitys päätöksenteossa. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden aikaisemmin käyttämät erilaiset kuntien ja yhdistysten tuottamat palvelut sekä niiden käyttäminen on supistunut COVID-19-pandemian myötä. Näitä palveluita ovat esimerkiksi perhekahvilat, mopo- ja urheilukerhot ja -seurat ja niiden tuottamat erilaiset toiminnot. Tavoitteenani on valmistua varhaiskasvatuksen opettajaksi, joten katson asioita alle kouluikäisten lasten ja lapsiperheiden näkökulmasta. Oppaassa otan huomioon muutkin kuntalaiset.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) oli yksi silloisen pääministeri Juha Sipilän hallituksen (2015–2019) kärkihankkeista. Kärkihankkeen tavoitteena oli vahvistaa lapsen ja lapsiperheiden hyvinvointia ja voimavaroja, jossa toimintakulttuuri tukee lapsenoikeuksien toteutumista ja palvelut tukevat lapsia, nuoria ja lapsiperheitä. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2016.) Muutosohjelma otettiin käyttöön vuonna 2019 ja jatkuu silloisen ja nykyisen hallitusohjelman mukaisesti vuoden 2025 loppuun. Muutosohjelman tarkoituksena on turvata kaikille yhteiset ja ennaltaehkäisevät sekä riittävän varhaiset tuet ja palvelut ja yhtäläisen hoidon. Lapsivaikutusten arviointi -menetelmän tavoitteena on lasten ja nuorten etujen toteutuminen sekä palveluiden saaminen matalalla kynnyksellä. (Aula ym. 2016.)

Lapsivaikutusten arviointi pohjautuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, jossa ensisijalla ovat lapsen edun toteutuminen ja lapsen äänen ja mielipiteen kuuluminen. Lapsilla on oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ikätasonsa mukaisesti. (Lapsivaikutusten arviointi 2022.)

Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelman mukaisesti perustettiin perhekeskuksia, joista on saatavissa kaikki palvelut yhdeltä luukulta matalalla kynnyksellä. Lapsivaikutusten arviointi -menetelmä (LAVA) toimii työkaluna

Lapsi- ja perhepalveluiden (LAPE) muutosohjelmassa. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (Lape) 2021.)

Opinnäytetyössä olen tutustunut Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisemaan kirjallisuuteen, artikkeleihin, uutisiin, haastatteluihin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton tuottamaan materiaaliin lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten Pyhtään kunta huomioi lapsivaikutusten arviointia päätöksenteossaan. Opinnäytetyön tutkimuksessa selvitettiin, miten muutama lapsiperhe kokee, lapsivaikutusten arvioinnin toteutuvan heidän näkökulmastaan. Tutkimuksessa selvitettiin myös viranhaltijoiden ja päättäjien tietämystä, miten lapsivaikutusten arviointia tulisi tehdä ja miten he sitä ovat tehneet. Käyttävätkö he sitä apuvälineenään, kuten se on lainsäädännössä säädetty? Lapsivaikutusten arvioinnin huomioiminen asioiden esittelyä valmistellessa sekä päätöksiä tehdessä on lakisääteistä ja koskee myös kuntapäätöksiä. Tutkimus on rajattu päättäjiin ja Perhekahvilassa käyneisiin vanhempiin. Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

- 1) Miten kuntalaiset kokevat lapsivaikutuksen arvioinnin toteutuvan Pyhtään kunnan päätöksenteossa?
- 2) Mitä kautta kuntalaiset viestivät päättäjiille ja mitä kautta he haluaisivat viestiä päätettävistä asioista?
- 3) Sekä viranhaltijoille: Miten he voivat parantaa omaa työskentelyään, jotta he mahdollistavat paremman lapsivaikutusten arvioinnin tekemisen? Dokumentoivatko he, prosessia ja päätösten vaikutusta kuntalaisiin ja huomioivatko sen tulevaisuudessa?
- 4) Auttaisiko opas kuntalaisia ja päättäjiä toteuttamaan ja ottamaan huomioon lapsivaikutusten arviointia paremmin uusissa päätöksissä?

Tämä on tärkeä aihe siksi, että lapset eivät voi itse valvoa oman etunsa ja hyvinvointinsa toteutumista. Lapsen edun toteutuminen, lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman mukaisesti perheiden riittävän varhaisen tuen saaminen sekä ennaltaehkäisy on

tärkeää. On tärkeä tiedostaa COVID-19:n vaikutukset kunnan talouteen, tehtyihin ja tuleviin päätöksiin ja sitä kautta päätösten vaikutukset perheisiin. On tärkeää ymmärtää, miten lapsiperheet voivat, näiden vuosien jälkeen, kun COVID-19-pandemia sulki koulut, päiväkodit, vanhempien työpaikkoja jne. Opin- näytetyön tarkoituksena ei ole kuitenkaan tutkia COVID-19:n vaikutuksia perheisiin. Mutta päätöksistä johtuvien seurauksien ennakointi ja jälkiseuranta on tämän vuoksi tärkeää tehdä.

3 LAADULLINEN TUTKIMUS

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta käytetään silloin, kun asiasta ei ole yhtä oikeaa totuutta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksena on ymmärtää toteutuvaa asiaa, kuvailla sitä, miten se tapahtuu sekä hahmottaa kuvailtavaa asiaa tai tapahtumaa syvemmin. (Johdanto laadulliseen tutkimukseen ja laadullisen aineiston keruuseen ja analyysiin 2017.) Laadullisella tutkimuksella ymmärretään tutkittavaa asiaa ja tapahtumaa syvällisemmin. (Kananen 2011, 16.) Laadullisessa tutkimuksessa vastataan mitä- ja miten-kysymyksiin. Miten päätöksenteko toimii ja miksi näin toimitaan. Menetelmänä laadullinen tutkimus on joustavaa. Laadullisessa tutkimuksessa hyvällä sanallisella kuvailulla pystytään kertomaan asiasta tai ilmiöstä tarkemmin ja ymmärrettävämmin, kuin esimerkiksi pelkkien tarkkojen lukujen avulla kvantitatiivisessa tutkimuksessa. (Kananen 2011, 17.)

Tutkimuksessa selvitin, toteutuuko lapsivaikutusten arviointi -menetelmä Pyhtään kunnan päätöksenteossa eri päätöksenteko tasoilla. Laadullinen tutkimus on valittu tutkimusmenetelmäksi siksi, että näillä kysymyksillä mitä ja miten pystytään selvittämään, miten lapsivaikutusten arviointi toimii ja toteutuu Pyhtään kunnan päätöksenteossa. Kysymyksillä päästään asetettuun tavoitteeseen tutkimuksessa. Näillä kysymyksillä pystytään koko ajan opinnäytetyötä ja tutkimusta tehdessä peilaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Aineiston olen itse kerännyt todellisissa haastattelutilanteissa. Tilanteet ovat olleet yksilö ja ryhmähaastatteluita. Haastattelut olivat teemahaastatteluita, kun kysymykset olivat selvästi yhden teeman ympärillä olevia. (Johdanto laadulliseen tutkimukseen ja laadullisen aineiston keruuseen ja analyysiin 2017.)

4 KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyössäni käytän seuraavia keskeisiä käsitteitä: lapsivaikutusten arviointi, lapsi budjetointi, YK:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS).

Lapsivaikutusten arvioinnilla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla ennakoidaan tai seurataan, miten tulevat päätökset tulisivat vaikuttamaan tai ovat vaikuttaneet päätöksenteon jälkeen niihin lapsiin ja perheisiin, jotka ovat olleet niiden päätösten kohteina.

Lapsen etu on sekä helppo että vaikea määriteltävä. Miten lapsen etu tulee ottaa huomioon päätöksiä tehdessä? ”Lapsen etu muodostuu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa määritellyistä oikeuksista” (Iivonen 2016). Lapsen etu, on lapsen oikeus elää ja jäädä eloon, sekä saada kehittyä ja kasvaa omana itsenään. Nämä kuuluvat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) yleisiin periaatteisiin, ja nämä on huomioitava jokaisessa päätöksessä, joka koskee lapsia. ”Lapsen edun tarkoituksena on varmistaa lapsen oikeuksien toteutuminen ja lapsen kokonaisvaltainen kehitys” (Iivonen 2016).

Kaikessa päätöksenteossa on herätty miettimään lapsennäkökulmaa asioihin. Lapsen näkökulman huomioiminen on tärkeää, jotta osaamme kiinnittää huomiota päätösten vaikuttavuuteen ja toiminta- ja työskentelytapoihimme. Lapsen etu on huomioitava kaikissa lapsia koskevissa päätöksissä ja toimenpiteissä. Lapsen etu selvitetään, kun arvioidaan lapsivaikutuksia monesta eri näkökulmasta. Huolellisesti tehty arviointi antaa tärkeää tietoa, miten päätös vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Lapsivaikutuksen arvioinnissa tärkeää on myös avoin päätöksenteko sekä moniarvoisuuden toteutuminen. (Lapsivaikutusten arviointi kunnassa ja kuntayhtymässä 2019, 14.)

”Lapsibudjetoinnilla tarkoitetaan valtioin, hyvinvointialueiden tai kuntien talousarvioiden tarkastelemista lapsen oikeuksien näkökulmasta” (Lapsivaikutusten arviointi 2022). Lapsivaikutusten arvioinnin tekemiseen pystytään silloin, kun ”lasten ja nuorten käyttämien toimintojen ja palveluiden kokonaiskustannukset ovat mahdollista löytää kunnan talousarvioista” (Lapsivaikutusten

arviointi 2022). Lapsibudjetointi kuuluu myös YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2016, 15.)

YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentissa nro 19 (2016) annetaan ohjeita ja suosituksia, miten julkisessa talousarviossa lasten oikeudet tulisi toteuttaa, jotta päätökset olisivat läpinäkyviä ja toteutuksen vaikutuksia tulevaisuudessa voidaan helpommin seurata ja arvioida (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2016, 15).

YK:n lapsen oikeuksien sopimus käsittää neljä yleisperiaatetta, jotka ovat *lapsen edun ensisijaisuus, syrjimättömyys, lapsen oikeus tulla kuulluksi sekä lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen*. Yleisperiaatteet tulee huomioida päätöksissä ja julkisissa talousarvioissa (Lapsivaikutusten arviointi 2022).

5 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys kulminoituu YK:n lapsen oikeuksien julistukseen, Kuntalakiin, Pyhtään kunnan päätöksenteko tapaan sekä lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamiseen ja toteutumiseen kunnassa. Itselleni kuntien päätöksenteko prosessi ei ollut juurikaan tuttu, siksi käsittelen sitä osana opinnäytetyötä, jotta lapsivaikutusten arvioinnin ja siihen vaikuttamisen mahdollisuus tulisi esille.

5.1 Lapsivaikutusten arvioinnin tekemistä edellyttävät lait

Seuraavat lait edellyttävät lapsivaikutusten arvioinnin tekemistä ja lasten edun huomioimista päätöksenteossa silloin, kun asia koskee lapsia tai lapsiperheitä. Tähän velvoittaa myös YK:n lapsen oikeuksien sopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka toimii pohjana lapsivaikutusten arvioinnin tekemiseen. Perustuslaki (11.6.1999/731) 2 §:ssä, 6 §:ssä 3 mom., 14 §:ssä 4 mom., 20 §:ssä 2 mom. säädetään lasten osallistumisesta ja vaikuttamisesta yhteiskunnan ja ympäristönsä kehittämiseen. Lapsia tulee kohdella tasa-arvoisina yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa oman ikänsä kehitystasonsa mukaisesti omiin asioihinsa. Jokaiselle lapselle tulee turvata terveellinen ympäristö ja mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa ympäristöönsä koskeviin päätöksiin. Kuntalaissa

(10.4.2015/410) säädetään kuntalaisten osallistumisesta ja vaikuttamisesta kunnan päätöksiin ja toimintaan. Hallintolain (6.6.2003/434) 3 §:ssä säädetään viranomaisten tehtävistä, jossa ”viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset”. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2018). Hallintolain (6.6.2003/434) 41 §:ssä säädetään kolmannen osapuolen saada tietoa asian käsittelystä ja kertoa oma kantansa asiasta, mikäli päätös vaikuttaa huomattavasti myös itseensä. Terveydenhuoltolaki (30.12.2010/1326) 11 §:ssä ja 12 §:ssä hyvinvointialueen ennakoarvioinnissa on huomioitava tulevien päätösten kohteena olevien alueen asukkaiden sosiaalinen- ja terveydellinen hyvinvointi. Seuranta-arvioinnissa laaditaan laaja-alainen hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa, ja suppeampi raportti laaditaan tapahtuneista toimista asukkaiden sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista valtuustolle vuosittain. Maankäyttö- ja rakennuslaki (432/2023) 9 §:ssä tulee tapahtua suunnittelun ja tutkimusten ja selvitysten kautta. Kaava pohjautuu tehtävän ja tarkoituksen määrittämiseen. Kaavaa suunniteltaessa tulee huomioida ympäristöön, talouteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin kohdistuvat vaikutukset. Tuottajan tulee arvioida ja seurata varhaiskasvatusta (varhaiskasvatuslaki 540/2018 9 b §:ssä), perusopetusta (perusopetuslaki 628/1998 21 §:ssä), lukio (lukiolaki 10.8.2018/714 16 §:ssä) ja ammatillista opetusta (laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531 126 §:ssä) säätelevien lakien mukaisesti, että tuotettu palvelu on laadukasta ja lainmukaista toimintaa. (Honkanen 2018).

5.2 Kuntalaki

Kuntalain ensimmäisessä pykälässä sanotaan, että kuntalaisten on mahdollista osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. ”Lain tarkoituksena on myös edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä”. Lain mukaisesti kunnan on tuettava kuntalaisten hyvinvointia ja tarjottava niihin palveluita, taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla”, kunnan on myös edistettävä alueen elinvoimaisuutta. Hyvinvointialueet aloittivat vuoden 2023 alusta, jolloin sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät pois kuntien järjestelyvastuulta. (Kuntalaki 10.4.2015/410.)

Kunta tuottaa omat palvelunsa, tai voi niin halutessaan ostaa palveluita yrityksiltä tai yhteisöiltä. Näitä voivat olla esimerkiksi yksityinen päiväkotitoiminta, A-klinikka, Ensi- ja turvakodit, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja seurakunnat. Pyhtään kunta on ulkoistanut terveydenhuolto- ja sosiaalitoimen palvelut Terveystalo Oy:lle ennen hyvinvointialueiden voimaantuloa.

5.3 Kuntastrategia

Jokaisella kunnalla tulee olla kuntalain mukaisesti kuntastrategia. Kunnanvaltuusto päättää kuntastrategiassa kunnan pitkän tähtäimen suunnitelmista eli tavoitteista, niin toimintojen kuin taloudellistenkin tavoitteiden osalta. Kuntastrategiassa tulee, tähän opinnäytetyöhön liittyen, ottaa huomioon kuntalaisten hyvinvointi ja hyvinvoinnin edistäminen. Kunnan tulee tuottaa tai muuten järjestää kuntalaisille heidän tarvitsemiaan palveluita, joko omana tuotantona, ostopalveluina yrityksiltä tai yhteisöiltä, kuten jo aikaisemmin mainitsin. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kuntalaisten mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan ja päätöksentekoon. (Kuntalaki 10.4.2015/410.)

Kunnanstrategian perusteena on arvio kunnan tämän hetken tilanteesta, sekä tulevien muutosten vaikutus kuntaan ja sen toimintaan. Kuntastrategian toteutumista on myös seurattava ja arvioitava toteutuuko se suunnitellulla tavalla. Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimintakauden aikana.” (Kuntalaki 10.4.2015/410.)

5.4 Kunnan päätöksenteko

Kuntalaiset äänestävät edustajia kunnallisvaaleissa joka neljäs vuosi, seuraavat kunta- ja aluevaalit pidetään vuonna 2025. (Oikeusministeriö s.a.) Valituista henkilöistä muodostuu kunnanvaltuusto, joka valitsee niin kunnanhallituksen kuin lautakuntienkin edustajat. Lautakuntien toimikausi on valtuuston toimikauden kanssa saman mittainen eli neljä vuotta. Kunnanhallituksen toimikausi on kaksi vuotta. (Kunnanhallitus s.a.)

Kuntaa johtaa kunnanjohtaja, joka toimii kunnanhallituksen alaisuudessa. Viranhaltijat ovat virkasuhteessa kuntaan eli kunnan työntekijöitä ja asioiden esittelijöitä. Kunnanvaltuutetut ja varavaltuutetut ovat kunnan luottamusmiehiä. ”Työnsä/ tehtävänsä perusteella kunnan toimielimien jäseneksi valittu

kunnan viranhaltija työntekijä ei kuitenkaan ole kunnan luottamushenkilö”. Luottamushenkilön tehtävänä on asukkaiden ja kunnan etujen ajaminen. (Kuntalaki 10 luku 69 §.)

Pyhtäällä asukkaita on 5117 henkeä vuoden 2022 lopussa, ja kunnanvaltuutettuja on asukasluvun mukaisesti 27 henkilöä. (Tilastokeskus 2023; Kuntalaki 10.4.2015/410.) Kunnanvaltuusto nimittää kunnanhallituksen, jossa on yhdeksän jäsentä. Kunnanhallituksen esittelyt hoitaa kunnanjohtaja. Kunnanhallituksen alla olevia ovat yleishallinto, tukipalvelut, elinkeinot, kaavoitus sekä kulttuuri. Pyhtään organisaatiokaavion (liite 5) mukaan, kunnanhallituksen alla ovat hyvinvointilautakunta sekä tekniikkalautakunta, molemmissa on yhdeksän jäsentä. Hyvinvointilautakunnan asioiden esittelyn hoitaa rehtori ja tekniikkalautakunnan esittelyn hoitaa tekninen johtaja, työpäällikkö, valvoja, ruokapalvelupäällikkö tai rakennustarkastaja. Vaikuttamistoimieliminä toimivat vanhus- ja vammaisneuvosto, joka voi olla useamman kunnan yhteinen, lisäksi on Nuorisovaltuusto, josta kerrotaan seuraavaksi. (Organisaatio s.a.)

5.5 Nuorisovaltuusto

Pyhtään kunnassa toimii aktiivinen nuorisovaltuusto, jossa jäseniä vuonna 2023 on 13 henkilöä ja jäsenet ovat iältään 13–19-vuotiaita. Nuorisovaltuuston edustajia osallistuu niin suomenkieliseen kuin ruotsinkieliseen hyvinvointilautakunnan jaostoihin. He ovat mukana sekä tekniikkalautakunnassa, että kunnanvaltuustossa. ”Nuorisovaltuuston edustajat tuovat nuorten näkökulmaa esille työryhmissä, joissa edustavat nuorisovaltuustoa. Nuorisovaltuuston toimikausi on kaksivuotinen” (Nuorisovaltuusto s.a).

5.6 Hyvinvointilautakunta

Pyhtään kunnan kotisivuilla on vielä mainittu uuden hyvinvointilautakunnan vastuualueisiin kuuluvia tehtäviä. Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa on osa aikaisemmin kunnan järjestämistä ja huolehdittavista asioista siirtynyt hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Kotisivulta on luettavissa, että hyvinvointilautakunnan vastuulle kuuluu varhaiskasvatus, koulutus, nuoriso- ja liikuntatoimi, kirjasto, ympäristöterveydenhuolto sekä ympäristönsuojelu. Hyvinvointialueiden vastuulle ovat siirtyneet sote-palvelut eli sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut. Perusterveydenhuollon Pyhtää on jo aikaisemmin

ulkoistanut Terveystalo Oy:lle sekä erikoissairaanhoidon Kymsotelle. (Lautakunnat s.a.) Hyvinvointilautakunnan alla toimivat, sekä suomen- että ruotsinkieliset jaostot, näin kunnan eri kieliryhmät tulevat huomioiduiksi.

6 LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN (LAPE) MUUTOSOHJELMA

Lapsivaikutusten arviointi jäljempänä LAVA-hanke, sekä Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE-muutosohjelma, ovat entisen pääministeri Juha Sipilän kärkihankkeita. ”Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) toimeenpano alkoi hallituskaudella 2016–2019. Sitä jatkettiin nykyisen hallitusohjelman mukaisesti vuosille 2020–2025” (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2021). THL:n sivulla kerrotaan lasten, nuorten ja perheiden palveluista, tiivistän sen tekstissäni lapsiperheiden palveluiksi. Lapsiperheiden palvelut ovat kunnan tarjoamia palveluita, joita lapsiperheet tarvitsevat ja käyttävät. Näitä voivat olla esimerkiksi neuvola ja terveystalvelut (hyvinvointi alueiden tuottamat), kerhot, varhaiskasvatus, koulutuspalvelut sekä muu harrastus ja vapaa-ajan toiminta.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman johtavina periaatteina toimivat a) lapsen oikeudet ja lapsen etu, b) lapsi- ja perhelähtöisyys, c) lapsiperheiden voimavarojen parantaminen sekä d) perheiden monimuotoisuus. Näiden periaatteiden avulla Lape-muutosohjelman tavoitteena oli perhekeskusten perustaminen. Perhekeskuksiin keskitetään kaikki lapsiperheiden tarvitsemat palvelut. Näin saman katon alle saadaan kaikki palvelut, joihin on helppo tulla niin sanotusti matalalla kynnyksellä. Tutusta paikasta on helpompi hakea apua vaikeampaankin asiaan. Perhekeskusten tavoitteena on, että lapsiperheet saivat riittävää ja riittävän varhaista tukea oikea-aikaisesti ilman, että ongelmat kasvavat ratkaisemattoman suuriksi. Päihde- ja mielenterveyspalveluita tulisi olla lapsille, nuorille ja lapsiperheille helposti ja nopeasti saatavissa, silloin, kun niitä oikeasti tarvitaan. Lastensuojelun tarjoamat lapsiperheiden palvelut, tulisi saada ilman stigmaa, eikä lastensuojelun asiakkuutta koettaisi enää negatiivisena asiana, eikä perheiden tarvitsisi aina ensin mietitä ja pelätä muun muassa huostaanottoa. (Perhekeskusten kehittäminen LAPE-muutosohjelmassa 2021.)

Lape-muutosohjelman tavoitteina ovat siis lapsiperheiden riittävän varhainen tuki ja heidän fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin turvaaminen. Perheet ovat erilaisia ja tavoitteena on pysäyttää lasten eriarvoistuminen. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2021.) Ajatuksesta taloudellisesti parempi tuloisten lapsilla on paremmat mahdollisuudet harrastaa esimerkiksi jääkiekkoa tai ratsastusta, toisin kuin esimerkiksi matalapalkkaisten vanhempien lapsilla tätä mahdollisuutta ei ehkä ole. Myös koulutuksessa on tähän kiinnitetty huomiota, kun oppivelvollisuuden ikärajaa nostettiin 18 vuoteen. Koulutukseen sisältyvät ilmaiset oppimateriaalit ja koulumatkat. Tällä pyritään vaikuttamaan ja tukemaan lapsia ja lapsiperheitä, jotta kaikilla lapsilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvaa ja kehittyä riippumatta perheen taustasta ja tulotasosta.

Useampi viranhaltija haastattelussaan kertoi, miten Pyhtää tukee lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia siten, että korvaa maksut suoraan liikunta-seuroille. Nuoremmille lapsille on erilaisia kerhoja ja nuorisotaloikäisille nuokkaria, tyttökerhoa ja mopotalli toimintaa. (Haastattelut 2023.)

Tässä Lape-muutosohjelman aikana on ollut pitkään suunnitteilla Sote-uudistus, joka toteutui vuoden 2023 alusta. Lape-muutosohjelmassa on kehitetty lapsiperheiden palveluita, niin sosiaali-, terveydenhuollon- kuin kasvatuksellisenkin puolella. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut eriytyivät alueellisten hyvinvointialueiden järjestettäväksi vuoden 2023 alusta ja varhaiskasvatus ja koulutus palvelut jäivät kuntien toteutettaviksi tämän jälkeen. Näin esimerkiksi perheiden tuntemat neuvolapalvelut siirtyivät hyvinvointialueille pois kunnan järjestettävistä palveluista. Muutoksessa olivat mukana myös digitaalisten palveluiden kehitys. Tässä auttoi varmasti myös COVID-19-pandemia, jolloin muutenkin otettiin digiloikka monilla eri aloilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon hyvinvointialueiden toteutuminen 2023 tammi-kuun alusta, muutti kenttää jokaisen kunnan tai kuntayhtymän tuottamista tai ostamista palveluista isompien hyvinvointialueiden tuottamiseksi sote-alueiksi. Suunnittelu- ja kehittämistyötä hyvinvointialueiden alkamiseksi, on tehty pitkään. Pirstaleisia palveluita on LAPE-muutoshankkeessa tuotu asiakaslähtöiseksi ja samasta paikasta saataviksi palveluiksi. Kuntien vastuulle jäivät edelleen varhaiskasvatus ja koulutus.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden parantamiseen ja kehittämiseen on siis panostettu hallitustasoa myöten Sipilän kärkihankkeen avulla. Lapsivaikutusten arviointi on menetelmä ja työkalu, jolla tätä muutosohjelmaa viedään ruohonjuuri tasolle. Lapsivaikutusten arviointi ei toteudu itsestään ja automaattisesti, vaan sen eteen on tehtävä systemaattisesti työtä.

7 LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI (LAVA)

Lapsivaikutusten arvioinnin tekeminen perustuu lakiin. Ylimpänä sitovana toimii YK:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS), johon on kirjattu lapsen etu. Tämä ihmisoikeussopimus velvoittaa valtioita toteuttamaan oikeudellista päätöksentekoa. (Mikä on lapsenoikeuksien sopimus? s.a.) Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa vuonna 1989. Suomessa lapsen oikeuksien sopimus ratifioitiin ja se astui voimaan vuonna 1991. Samalla lakien tulee vastata toisiaan, eli Suomen lakien tulee noudattaa YK:n sopimusta, eivätkä viranomaiset tai oikeusjärjestelmä voi ohittaa tätä sopimusta omissa päätöksissään. (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista 2009, 4).

Lapsen etu tulee ottaa huomioon YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3:n artiklan mukaisesti: ”Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäätöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu” (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 2009, 7). Lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti, lapsia ei saa millään syyllä syrjiä ja heitä tulee suojella syrjinnältä ja rangaistukselta sekä lapsilla on oikeus jäädä eloon, kasvaa ja kehittyä turvallisissa olosuhteissa ja oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ikä huomioon. (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 2009, 7–11.) Suomessa tämä sopimus ratifioitiin vasta vuonna 1991. Lapsen edun määrittely on haasteellista, eikä se ole koskaan yksiselitteinen. Molemmilla vanhemmilla voi olla täysin päinvastaiset näkemykset lapsensa edusta. Myös lapsen oma näkemys omasta edustaan voi olla ristiriidassa turvallisuuden kannalta.

Lapsen etuun ja oikeuksiin elää ja kehittyä koskevat myös muut kansalliset lait. Ylimpänä on perustuslaki, joka säätelee yksilön oikeutta ja osallisuutta ympäristönsä kehittämiseen (Perustuslaki 11.6.1999/731 2 §:ssä). Lapsia

tulee kuunnella ja heidän tulee saada osallistua ikätasoisesti omien asioiden käsittelyyn, sekä jokaista on ”kohdeltava tasa-arvoisesti yksilönä” (6 §:ssä). Perustuslain (11.6.1999/731) 14 §:ssä ja 20 §:ssä turvataan yksilön mahdollisuus osallistua toimintaan ja päätöksentekoon, jotka koskevat häntä itseään, sekä taata turvallinen ympäristö ja vaikutusmahdollisuus elinympäristöstään päättämiseen. Lapsiasiavaltuutetun raportissa YK:n lapsen oikeuksien komitealle 2022 on vahvana suosituksena lisätä Suomen perustuslakiin lapsen edun ensisijaisuus, sekä parantaa osaamista kautta linjan kaikkien hallintojen tasoilla ja oikeusjärjestelmissä lapsen edun ja lapsivaikutusten arvioinnin osalta (Lapsiasiavaltuutetun raportti YK:n lapsen oikeuksien komitealle 2022 2022, 21).

Lapsivaikutusten arvioinnin tekee/ aloittaa tekemään se henkilö, joka käy ensimmäisenä asiaa läpi. Lapsivaikutusten arviointia tehdessä, täytyy arvioijan tunnistaa arvioinnin toteutumista edistävät ja estävät tekijät. Viranhaltijoiden ja asioiden valmistelijoiden täytyy olla tietoisia lapsivaikutuksen arviointia tukevista tai estävistä tekijöistä. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAVA) 2018, 2.) Asioiden uudenlainen tekeminen voi pelottaa, jos ei koe omaavansa vaadittavaa tietotaitoa. Myös ihmisten erilaiset asenteet kaikkea uutta kohtaan voivat olla esteenä uusien tapojen käyttöönottamiseen. Muita ehkäiseviä tekijöitä voivat olla resurssien, niin henkilöiden kuin työajankin puute, uusien asioiden käyttöönottamisessa. Kokemuksen ja työkalujen puute voi estää arvioinnin tekemisen aloittamista. Myös päätöksenteko prosessissa olevat puutteet voivat vaikeuttaa lapsivaikutuksen arviointia ja sen seuranta. Tämä voi olla sidoksissa henkilöihin tai ettei prosessissa olla yhtä mieltä siitä mitä ja miten arviointia tulisi tehdä. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAVA) 2018, 2.)

Lapsivaikutusten arviointi jää usein MTV3 uutisten Joonas Lepistön haastatteleman Mannerheimin Lastensuojeluliitossa johtavana asiantuntijana toimivan Esa Iivosen mukaan tekemättä, vaikka se on lakisääteinen (Iivonen 2023). Samaisessa uutisessa haastatellun Päiväkoti Fredriksbergista varhaiskasvatuksen opettaja Reija Sann:n kertoo, että esikoulu ryhmässä viittätoista lasta kohden on kuudesta kahdeksaan ruokapöydän tuolia/ruokailupaikkaa, tai 50 lasta kohden on kolme wc-eriötä. ”Tästä näkyy lasten arvostus” (Sann 2023).

Lapsivaikutuksen arvioinnin hyvä toteuttaminen vaatii päätöksentekijöiltä suunnitelmallisuutta, jotta he ottavat arvioinnin käyttöön osaksi omaa työskentely prosessia. Lapsivaikutuksen arvioinnin tekemiseen tulee jokaisen sitoutua, jotta siitä muodostuu käytäntö ja sen tekeminen tulee tutuksi. Lapsivaikutusten arvioinnista saadut tulokset tulee dokumentoida, jotta sen tekemistä voidaan seurata myöhemminkin. Uuden opettelu ja työskentelytapojen muutos edellyttää kokeilua ja harjoittelua, jotta tapahtuu onnistumisia. Myös avoin keskustelu ja kommunikointi prosessin eri vaiheissa auttaa kokemusten vaihtamisessa ja osaamisen kartuttamisena. Jotta lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä koetaan olevan jotain hyötyä, täytyy ymmärtää, että se lisää läpinäkyvyyttä päätöksenteossa. Samalla se helpottaa ja tukee tehtäviä päätöksiä myös tulevaisuudessa, joiden taustaksi arviointia on tehty. (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAVA) 2018, 2.)

8 LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIINTI PROSESSINA

8.1 Tarpeen tunnistaminen

Hyvin toimivien ja hyviksi koetuissa palveluissa, tuskin koetaan kuntalaisten taholta tarvetta muutokselle. Kun palvelut eivät enää toimi eivätkä vastaa käyttäjien tarvetta, alkaa esiintyä toiveita asioiden ja palveluiden kehittämiseksi. Näin syntyy lapsivaikutusten arvioinnin prosessin ensimmäinen vaihe *tarpeen tunnistaminen*. Vain tarpeiden tunnistamisella on mahdollisuus tarttua toimeen ja muuttaa epäkohtia, jotka aiheuttavat tyytymättömyyttä käyttäjissä. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

8.2 Prosessiin suunnitteleminen

Tarpeen tunnistamisen jälkeen, voidaan muutosta tarvitsevaa prosessia lähteä suunnittelemaan yksin tai yhdessä riippuen asian tai palvelun laajuudesta. Pienempään asiaan voi suunnitella ratkaisun helpostikin. Isompi ja laajempi asia tai palvelu voi vaatia enemmän yhteistyötä ja pidemmän ajan toteutuakseen. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

8.3 Kartoita, kerää tietoa, kuule

Virallisessa tiedonkeruussa tutustutaan erilaisiin tutkimustuloksiin ja tilastotietoihin. Tällaisia tutkimustilastoja kerätään kouluissa esimerkiksi Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen järjestämät Kouluterveyskysely tai Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelu -tutkimukset. Paikallisesti tietoa saa palvelun käyttäjiltä, kyselelyjen ja mielipidetiedustelujen avulla, mihin suuntaan palvelua tulisi kehittää. Jotta välttyään turhalta työltä ja liialta päällekkäisyydeltä, on syytä tutustua kunnan jo aikaisemmin keräämään dataan. Tietoa voi löytyä kuntastrategiasta, kunnan hyvinvointisuunnitelmasta tai erilaisista asukas- ja kuntakyselyistä. Tärkeää on tietää mikä toimii ja mitä ei toimi. Niihin epäkohtiin olisi hyvä kiinnittää huomiota, jotta tiedetään mitä asioita tulisi muuttaa ja mihin asioihin halutaan muutosta. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

Jotta voidaan tehdä hyviä ja pitkälle kantavia päätöksiä, tulee pohtia mitä asiasta jo tiedetään ja mihin tarvitsemme lisää tietoa ja asiantuntemusta. Täytyy miettiä keitä asia tai palvelu koskee, ja keneltä voisi saada lisää tietoa ja osaamista. Tässä on tärkeää kuunnella asiantuntijoita, eli esimerkiksi palveluita käyttäviä ihmisiä, mikä on heidän näkemyksensä asiaan. Kuuntelemalla kuntalaisia he pääsevät itse vaikuttamaan heitä itseään koskeviin asioihin ja kokevat tulevansa kuulluiksi. Aina ei tietenkään voi tehdä ja toimia kaikkien toiveiden mukaisesti, mutta kuulluksikin tuleminen on iso osa hyvinvointia. Pienenä esimerkkinä voi olla vaikkapa itsepalvelu kirjaston aukioloajan pidentäminen tai varhentaminen, jotta palvelusta hyötyisi mahdollisimman moni. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

Laajemmalla skaalalla ja suuremman asian tai palvelun ollessa kysymyksessä, voi yhteistyötä tietojen keräämiseksi kehittää alueen koulujen ja oppilaitosten kanssa. Tässä luvussa on edellä kerrottu, millä tavalla lapsivaikutusten arviointia tulee tehdä. Edellä mainituista asioista kootun tiivistelmän mukaisesti lapsivaikutusten arviointia tehdään seuraavasti:

- 1) Kerätään tutkimus- ja tilastotiedot yhteen.
- 2) Tutustutaan jo aikaisemmin kerättyyn materiaaliin.
- 3) Hyvän päätöksen tueksi, mitä tietoja vielä tarvitsemme.
- 4) Yhteistyökumppanit keneltä voi saada apua tiedon kasaamisessa tai aiheeseen perehtyessä.

Lasten ja aikuisten ajatusten ja mielipiteiden kuulemiseen toimivat erilaiset keinot. Lasten ajatusten ja toiveiden keräämiseen soveltuvat hyvin lapsen tasoiset piirustukset ja kuvat, keskustelut tai vaikkapa toiminnalliset tuokiot. Lasten kanssa toimiessa tulee lasten erilaisuudet ja toiveet ja erityistarpeet ottaa huomioon tilannetta suunnitellessa. Aikuisilla toimivat hyvin haastattelut, avoimet tai suljetut kyselyt. Kuulemista pohtiessa täytyy koota tiedot lapsesta tai ryhmästä, sekä niistä menetelmistä mitä tullaan käyttämään. Myös nimetyt ohjaajat on hyvä sopia etukäteen, jotta kaikki tietävät mitä pitää tehdä ja ovat tilanteen tasalla. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

8.4 Kuvaile vaikutukset

Näiden aikaisemmin mainittujen kerättyjen tietojen ja tutkimustulosten perusteella tuotetaan lyhyt kuvailu tai tiivistelmä nykytilasta. Sekä pohtia tulevien päätösten vaikuttavuutta, kuinka suurta joukkoa asia koskee, tai miten päätös vaikuttaa muutamaan lapseen. Vaikuttavatko päätökset heti lapseen tai ryhmään, vai näkyykö tulokset pidemmän ajan kuluessa? Vaikutuksia on hyvä miettiä monelta eri näkökannalta. Miten positiiviset, neutraalit tai negatiiviset vaikutukset näkyvät ja kuinka merkittäviä ne ovat? Lopuksi kaikki tieto, jota on saatu, kootaan yhteen ja päädytään kokonaisarvioon. Näistä eri vaikuttavuuksista ja niiden merkittävydestä suhteessa toisiinsa, pohditaan kokonaisarviossa. Kokonaisarviosta kirjoitetaan johtopäätökset ja ehdotukset, miten asiassa tulisi edetä. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

8.5 Tee päätösehdotus, muista tiedottaa, seuraa vaikutusta

Kuten jo aiemmin on tullut esiin, ennen päätösehdotusta ja asian esittelyä päättäjille on tehty paljon vaativaa työtä. Päätösehdotusta varten on koottu kaikki tiedot, mitkä asiaan liittyvät, niin negatiiviset, positiiviset kuin neutraalitkin. Näistä on kirjattu kokonaisarvio, josta päätösehdotus tehdään. Päätösehdotus tulee perustella, ja olisi hyvä tapa kirjata myös miltä kannalta ehdotusta katsotaan. Haastattelussa kävi ilmi, ettei *näkökanta ole aina kirjoitettu esitykseen, vaan se mainitaan suullisesti esitystä annettaessa*. Näin ei jälkikäteen voida asiaan enää palata. Välillä joudutaan tekemään myös ikäviä negatiivisesti vaikuttavia päätöksiä, esityksiin olisi hyvä kirjata jo ennalta, miten haittojen minimoimiseen on varauduttu. Tärkeää uusien asioiden ja tulevien

lapsivaikutusten arviointien tekemisen kannalta, on dokumentoida tehty prosessi tulevia arviointeja varten. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

Lapsivaikutuksen arvioinnin tekemisessä päätösten kohteena ovat lapset ja lapsiperheet. Päätösten tekemisen jälkeen on tärkeää tiedottaa tuloksista, sekä tehdystä päätöksestä ja sen perusteluista. Julkisella riittäväällä tiedottamisella ja hyvillä perusteluilla, tuotetaan läpinäkyvyyttä päätöksentekoon. Vaikka itse päätös harmittaisi, mutta hyvien perusteluiden ymmärtäminen, helpottaa asian hyväksymisestä. Tiedottamisessa tulee varmistaa, että kohteet saavat varmasti tiedon päätöksestä. Esimerkiksi päätös kunnan ilmoitustaululla tuskin on riittävä. Tärkeää on myös tiedottaa päätöksestä kaikkia niitä ihmisiä, jotka ovat lapsivaikutuksen arvioinnin prosessiin osallistuneet. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

Lapsivaikutuksen arvioinnin tekeminen voi olla iso projekti. Jotta tarkka selvitystyö ei valuisi hukkaan, on yhtä tärkeää, ellei tärkeämpää seurata, että tehty päätös toteutuu ja arvioida päätöksestä syntyneitä vaikutuksia. (Lapsivaikutusten arviointityökalu 2022.)

9 PYHTÄÄN KUNNAN VÄESTÖMÄÄRÄ JA -RAKENNE

Tutustuin Pyhtään väestömäärään Tilastokeskuksen tilastoista sen vuoksi, koska halusin tarkastella muita asukasluvultaan samankokoisten kuntien kotisivujen informointia lapsivaikutuksen arvioinnista. Miten ne ovat julkaisseet tietoa kuntiensä toiminnasta lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä ja sen toteutumisesta heidän päätöksenteossaan? Tutustuin Tilastokeskuksen StatFin tietokannan Pyhtään kunnan tuloksiin *Tunnuslukuja väestöstä alueittain vuosien 1990–2022*. (Tilastokeskus 2023.)

9.1 Pyhtään kunnan väkiluku ja väestörakenne

Pyhtään kunnan väkiluvun vähentyminen on hidastunut kahtena viimeisenä vuotena. Kunnan väkiluku oli vuoden 2022 lopussa 5 117 henkilöä (taulukko 1.). Tarkastelujaksolla väkiluku on ollut suurimmillaan 5 496 henkilöä vuonna 1992. Alle 15-vuotiaiden osuus koko kunnan väestöstä, on ollut nyt matalimmillaan 15,7 % kunnan väkiluvusta vuonna 2022 koko tarkastelujakson

aikana. Alle 15-vuotiaiden osuus on tällä hetkellä yli yhden prosenttiyksikön verran pienempi kuin vuonna 2018, jolloin se oli 16,8 %. Suurimmillaan luku oli tarkastelujakson alussa 19,9 % vuonna 1990. Tästä on nähtävissä, lasten ja nuorten osuuden väheneminen, kuten koko Suomessa muuallakin. (Tilastokeskus 2023.)

Taulukko 1. Pyhtään kunnan väestörakenne vuosina 1990–2021 (Tilastokeskus 2023)

Pyhtää	1990	1991	1992	2018	2019	2021	2022
Väestö 31.12.	5 482	5 465	5 496	5 187	5 140	5 119	5 117
Väkiluvun muutos	58	-17	31	-77	-47	-6	-2
Väkiluvun muutos, %	1,1	-0,3	0,6	-1,5	-0,9	-0,1	0
Alle 15-vuotiaiden osuus, %	19,9	19,3	19,7	16,8	16,7	15,9	15,7
15–64-vuotiaiden osuus, %	64,2	64,8	64,6	57,6	57,2	56,6	56,8
65 vuotta täyttäneiden osuus, %	15,9	15,9	15,7	25,6	26,2	27,6	27,5
Suomenkielisiä	4 787	4 760	4 795	4 624	4 595	4 543	4 524
Suomenkielisten osuus, %	87,3	87,1	87,2	89,1	89,4	88,7	88,4
Ruotsinkielisiä	680	682	677	385	369	353	348
Ruotsinkielisten osuus, %	12,4	12,5	12,3	7,4	7,2	6,9	6,8
Vieraskielisiä	15	23	24	178	176	223	245
Vieraskielisten osuus, %	0,3	0,4	0,4	3,4	3,4	4,4	4,8
Väestötiheys	19	19	19,1	16	15,8	15,8	15,8

9.2 Kielipoliittinen rakenne

Vieraskielisten osuus oli pienimmillään vuonna 1990 15 henkeä 0,3 % kunnan väkiluvusta ja suurimmillaan vuonna 2022 245 henkilöä 4,8 % kunnan väkiluvusta. Ruotsinkielisiä on ollut eniten vuonna 1991 682 henkilöä 12,5 % kunnan väkiluvusta ja vähiten vuoden 2022 lopussa 348 henkilöä 6,8 % kunnan väkiluvusta. Ruotsinkielisten osuus on lähes puolittunut tarkastelujaksolla. Pyhtää on kuitenkin edelleen kaksikielinen kunta ja kansainvälistymistä on tapahtunut. (Tilastokeskus 2023.)

Omasta työharjoittelukokemuksestani tiedän, että Pyhtään päiväkoti Majakassa harjoitteluni aikana annettiin englannin kielellä kielisuihkua pienten laulu- ja leikkituokioiden muodossa. Näin tutustuttiin uuteen kieleen ja kulttuuriin. Kielisuihkutuokion alussa lapset saavat itse valita, millä tavalla he saapuvat sisälle tuokioon. COVID-19-pandemia on voinut vaikuttaa näidenkin tapojen muuttumiseen. Vaihtoehtoina on halaus, tanssiminen tai käsien taputus yhdessä kasvattajan kanssa. Tuokion alussa ryhmä lauloi ja tanssi

kielisuihkuun kuuluvan laulun tahdissa. Näin saatiin purettua hieman ylimääräistä energiaa. Joulun alla askartelimme piparkakkukukon, joka leikattiin irti paperista ja väritettiin ja lopuksi liimattiin isommalle paperille. Tässä tuli harjoiteltua useampaa pedagogista toimintaa. Lopuksi oli aina loppulaulu. Rutiinit ovat lapsille tärkeä asia, josta he tietävät mitä tulee tapahtumaan seuraavaksi ja osaavat ennakoida tilanteita. Miten tämä liittyy lapsivaikutusten arviointiin? Varhaiskasvatuslaki tulee ottaa huomioon lapsivaikutusten arviointia tehdessä ja toteutettaessa. Tässä tulee otettua huomioon lapsen oma toive ja ajatukset ruohonjuuritasolla toimimisessa. Lapsen oma mielipide tulee esille toiminnan kautta, jossa hän pystyy vaikuttamaan oman ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti.

9.3 Osa Kymenlaaksoa ja Itä-Uuttamaata

Kuntana Pyhtää sijaitsee Kotkan länsipuolella osana Kymenlaaksoa. Lännessä Pyhtää rajautuu entiseen Ruotsinpyhtäeseen nykyiseen Loviisan kaupunkiin ja pohjoisessa Kouvolaan. Pyhtään kunta kuuluu kaksikielisyytensä vuoksi Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin, mutta maantieteellisesti kuitenkin Kaakkois-Suomeen ja Kotka-Haminan seutukuntaan. Pyhtää on siten Suomen itäisin kaksikielinen kunta. (Kunta s.a.) Kunnan kaksikielisyys asettaa omia vaatimuksiaan palveluiden ja tiedottamisen osalta. Myös Venäjän läheisyys Kotkan-Hamina seutukunnan itäpuolella tuo oman lisänsä kunnan toimintaan. Luvussa 8.2 avasin jo Pyhtään kunnan kielipoliittista rakennetta.

Itse ulkopaikkakuntalaisena miellän Pyhtään elinvoimaiseksi, kehittyväksi ja aktiiviseksi kunnaksi, jossa rakennetaan, viedään asioita eteenpäin, on laadukasta konsertti ja muuta kulttuuri tarjontaa. Pyhtään kunta on rakentanut kirjaston vuonna 2004 ja päiväkoteja on kaksi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen. Suomen kielellä toimivat Päiväkoti Majakka ja Huutjärven koulu Huutjärvellä, päiväkotit Touhula ja Suur-Ahvenkosken koulu Pyhtään kirkonkylässä sekä Vastilassa toimiva Hirvikosken koulu. Ruotsin kielellä toimivat daghemmet Måsarna ja Pyttis svenska skola Purolassa. (Pyhtää s.a.)

9.4 Lapsivaikutuksen arvioinnista tiedottaminen kuntien kotisivuilla

Valitsin Tilastokeskuksen tilastoista kaikki Suomen kunnat väestön lukumäärän mukaisesti. Hyväksyin vertailuun ne kunnat, joissa väestömäärä on hie- man alle tai yli 5 000 henkilöä. Pylväskaaviosta (kuva 1 alla) valitsin silmä- määräisesti ne kunnat, joissa on noin 5 000 henkilöä. Lähemmin tarkastelta- viksi kunniksi valitsin Jokioinen, Pornainen, Siikajoki sekä Teuva. Näistä kun- nista kaikilla toimi etsi/haku toiminto. Teuvan kunnan kotisivuilla oli kattavasti tuotu esiin lapsivaikutusten arvioinnista ja sen tekemisestä tietoa (Liite 6). Muilla valituilla kunnilla ei ole tietoa lapsivaikutuksen arvioinnista tai haun tulos ei vastannut suoraan annettua hakukriteeriä.

Kuva 1. Pylväskaavio valittuna noin 5000 henkilön kunnista. Kunnista tarkempaan tarkasteluun on valittu Jokioinen, Pornainen, Siikajoki ja Teuva.

10 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN VAIHEET

Opinnäytetyön idea oli pitkään selvillä, samoin toimeksiantaja ja opinnäytetyön ohjaaja. Opinnäytetyön prosessin aloittamisen koin hyvin vaikeana. Opinnäytetyön käyntiin saattamista hankaloitti myös se, että fyysisiä koulussa läsnäolo päiviä ei ollut ollenkaan, jolloin olisi voinut kysyä suoraan opettajalta apua. Ei ole ollenkaan sama asia tavata opettajaa koulussa kuin ottaa yhteyttä sähköpostilla, vaikka sitä kuinka markkinoidaan. Käyn tässä luvussa läpi opinnäytetyön prosessin vaiheita.

10.1 Ideavaihe

Opinnäytetyön aiheen löysin opiskeluiden aikana ennen COVID-19-pandemiaa keskustellessani opiskeluistani, opinnäytetyöstä ja siihen liittyvistä mielenkiintoisista aiheista koulukuraattori Tytti Erikssonin kanssa. Pohdin ideaa ja tein siitä Wihiin ehdotuksen. Työ oli aluksi liian laaja ja idea palautui vielä uudelleen työstettäväksi. Tapasin Pyhtään kunnan edustajan Sari Hakulisen ja Tytti Erikssonin, josta tuli minulle toimeksiantajan ohjaaja opinnäytetyöhöni. Tävoitteeni on valmistua varhaiskasvatuksen opettajaksi.

10.2 Suunnitteluvaihe

Opinnäytetyö oli tiedossa jo keväällä 2020, juuri ennen COVID-19-pandemian alkua, joka sulki yhteiskunnan hetkeksi ja ajoittain pidemmäksikin aikaa. Tästä syystä Tutki-, Kehitä- ja Innovoi -kurssin tehtävät tein omaan opinnäytetyötä silmällä pitäen. Opinnäytetyön suunnitelman tekemistä oli harjoiteltu jo koulussa TKI-kurssilla. Hyvin pohdittu kurssityö oli jo puoliksi tehty, mutta silti suunnitelman kirjoittaminen oli haastavaa. Miten saada omat ajatukset ja suunnitelmat kirjalliseen muotoon? Keräsin opinnäytetyöhöni liittyvää materiaalia pitkän ajanjakson aikana. TKI-kurssin aikana kerätyt materiaalit olivat avuksi, toki COVID-19-pandemian aikana osa unohtui.

10.3 Toteutusvaihe

Opinnäytetyö oli pitkään ja koko ajan mielessä, mutta kirjoittamisen aloittaminen oli vaikeaa. En tiennyt mistä lähtisin liikkeelle. Palasin opintovapaan jälkeen maaliskuussa 2022 takaisin työelämään. Syksyn 2022 aikana suoritin vielä viimeiset kolmannen ja neljännen työharjoittelujaksot. Viimeisen kunnan sysäyksen opinnäytetyön kirjoittamiselle antoi ohjaava opettaja kertoessaan viimeisen päivämäärän, koska työn tulee olla esitarkastuksessa. Siten sain kipinän ottaa selvää, mitä pitää tehdä. Aluksi en vain osannut ja tiennyt, mitä pitää tehdä ja mistä aloittaa. Tietoa on hirveästi ja niin monessa eri paikassa. Tekemistä ja aloittamista auttoi opintoryhmän oma WhatsApp-ryhmä, jossa toisiamme tsemppasimme aloittamaan ja jatkamaan opinnäytetyön tekemistä. Myös viikoittaiset puhelut opiskelukavereiden kanssa auttoivat pitämään yhteyttä yllä ja tsemppiä kirjoittamiseen. Elämä ei kuitenkaan koskaan mene kuten on suunniteltu, joten tämä pitää ottaa huomioon. Opin olemaan itselleni

armollinen jo edellistä tutkintoa suorittaessani ja silloista kehittämishanketta kirjoittaessani.

Kun sain opinnäytetyön suunnitelman hyväksytyä, hain tutkimuslupaa opinnäytetyön toimeksiantajalta Pyhtään kunnalta. Hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Sari Hakulinen myönsi tutkimusluvan. Tutkimuslupa hakemuksessa toin esille teoriaosan käsittelevän lapsivaikutusten arviointia menetelmänä ja miten sitä toteutetaan päätöksenteossa. Opinnäytetyössäni tarkoituksena on selvittää, toteutuuko se tällä hetkellä lain säättämissä puitteissa vai ei. Sekä miten nykyiset ja tulevat kuntalaiset ja viranhaltijat ja päättäjät tulevat hyötymään tekemästäni oppaasta lapsivaikutusten arviointimenetelmän käyttämisestä päätöksenteossa.

Toimeksiantajan ohjaaja Tytti Erikssonin kanssa kävimme läpi suunnittelemani kysymyksiä ja sain niistä paremmin jäsenneltäviä. Kirjoitin tutkimustiedotteen eli saatekirjeen tutkimuksesta haastateltaville, jossa pyysin ihmisiä osallistumaan tutkimukseen. Tutkimustiedotteessa kerroin haastattelusta, tutkimusaiheestani, keitä tulen haastattelemaan, haastatteluajankohdan ja -paikan, sekä kauanko haastattelu tulee arviolta kestämään. Kerroin myös, että osallistumisen voi keskeyttää koska tahansa ja tulokset tulen käsittelemään anonymisti. Loppuun lisäsin omat yhteystietoni sekä mihin opinnäytetyöni tullaan tallentamaan, josta se on kaikkien luettavissa. Toiselle sivulle olin tiivistänyt ranskalaisilla viivoilla, mitä lapsivaikutusten arvioinnilla tarkoitetaan ja mistä voi etsiä lisää tietoa, sekä mistä lähteistä olen itse tekstin ottanut. Saatekirje jäi haastateltaville itselleen. Saatekirje oli kirjoitettu eri haastateltaville kohdennetusti, joten ne hieman poikkeisivat toisistaan (liite 2).

Opinnäytetyön toimeksiantajan edustajalta sain apua ja tukea muun muassa haastatteluiden järjestämisen kanssa, esimerkiksi keitä viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä kutsua haastateltaviksi ja sellaista yhteistä päivää, mikä sopisi kaikille. Haastattelut suoritettiin haastateltavien työpaikalla Pyhtään kunnan toimipisteissä ja luottamushenkilölle sopivassa paikassa.

10.4 Arviointivaihe

Haastatteluja oli mielenkiintoista tehdä. Oli hienoa saada tavata uusia ihmisiä ja kuulla heidän näkemyksiään. Miten he ottavat lapsivaikutuksen arvioinnin huomioon omassa arjessaan ja työssään. Miten he ottavat huomioon ja toteuttavat ja asioiden ennakoarviointia asioiden valmistelussa, niiden esittelyssä ja päätösten teossa ja toteuttamisessa sekä niiden jälki seurannan arvioinnissa.

10.5 Julkaisuvaihe

Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseuksessa. Tästä minulla ei ole vielä tässä vaiheessa sen tarkempaa omakohtaista tietoa ja kokemusta, mutta varmasti tämäkin tulee vielä tutuksi.

11 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN

11.1 Kohderyhmän valinta ja aineiston keruu

Kohderyhmäksi valikoitui Pyhtään kunnasta viranhaltijoita, hyvinvointilautakunnasta luottamusmies sekä Perhekahvilassa käyviä perheitä. Perheiden valinnassa ei käytetty esivalintaa. Haastateltaviksi tulivat ne, jotka saapuivat paikalle Perhekahvilaan. Haastattelin kolmea eri vastuualueen viranhaltijaa ja yhtä luottamushenkilöä sekä viittä Perhekahvilassa käyvää lapsiperheen vanhempaa. Olen käyttänyt tässä opinnäytetyössä vastaajista lapsiperheistä merkintää A1-A5, sekä viranhaltijoista ja luottamushenkilöistä merkintää B1-B4, kun olen yksilöinyt vastaajia tarkemmin, vastaajien siteeratut vastaukset olen merkinnyt kursivoidusti opinnäytetyön eri vaiheissa. Haastateltavien ihmisten vähäisyyden takia olen kertonut yleisellä tasolla juuri siksi, etteivät vastaajat olisi niin tunnistettavissa.

Teoreettista aineistoa keräsin pitkin vuosia internetselaimen kirjanmerkkeihin opinnäytetyön kansion alle. Opinnäytetyötä varten tutustuin STM:n ja THL:n julkaisemaan kirjallisuuteen, artikkeleihin, uutisiin, haastatteluihin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton tuottamaan materiaaliin lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Pyhtään kunnan nykytilannetta, kuinka lapsivaikutusten arviointi otetaan tällä hetkellä mukaan päätöksentekoon ja mitä toiveita asianosaisilla siihen on. Lapsiperheet toivoivat helppoa oranssia nappia eli helppoa linkkiä, joka löytyy helposti kunnan kotisivuilta.

11.2 Perhekahvilassa käyvien haastattelu 17.2.2023

Lähetin Terveystalo Oy Sari Törösen tiedustelun haastattelun järjestämisestä, koska hän koordinoi Perhekahvilaa. Sovin hänen kanssaan haastattelusta opinnäytetyön tutkimuksen tekemistä varten Perhekahvilassa käyvien vanhempien kanssa.

Itsestäni ja teknisistä syistä tutkimusluvan saanti viivästyi. Lähettämäni viesti ei jostain syystä mennyt perille Sari Hakuliselle ja tavoittanut vastaanottajaa. Opin tästä sen, että kaikissa viestien vaihdoissa pyydän lähettämisen ja luku-kuittaukset, jotta tiedän, että viesti on varmasti lähtenyt ja luettu. Haastattelu siirtyi tästä syystä viikolla eteenpäin. Perjantaina 17.2.2023 kävi kuitenkin ilmi, että aikaisemmalla viikolla muutama haastateltava perhe oli ollut sairauden tai muun syyn takia pois, joten haastattelu tutkimuksen siirtyminen oli kaikkien kannalta hyvä asia. Perhekahvilaan saapui haastateltaviksi yhteensä viisi vanhempaa lapsineen. Sukupuolella ei tässä haastattelussa ollut merkitystä.

Perhekahvilassa vastuunohjaajat vuorottelevat viikoittain, ja perjantaina vuorossa oli Varhaiskasvatuksen johtaja. Toivotin kaikki perheet tervetulleiksi heidän saapuessaan Nuorisotila Nuokkarissa pidettävään Perhekahvilaan. He saivat rauhassa riisua päällysvaatteensa ja kotiutua tilaan ja lapset pääsivät leikkimään. Vanhemmat saivat kirjalliset tutkimukseen liittyvät materiaalit, joihin heillä oli mahdollisuus tutustua hetken aikaa. Perheet saapuivat peräjälkeen oman aikataulunsa mukaisesti, eikä myöhemmin tullut enää uusia perheitä. Näin tutkimus saatiin suoritettua yhdellä kertaa. Tutkimushaastattelu toteutettiin lasten ja vanhempien ruokaillessa pöydän ympärillä. Tallensin äänityksen tietokoneella. Haastattelutilanteessa haastateltavat pystyivät kommentoimaan toistensa kokemuksia ja lisäämään omiin vastauksiinsa asioita, joita tuli mieleen myöhemminkin. Syntyi vuoropuhelua heidän kokemuksistaan kunnan asioihin. Haastattelu suoritettiin yhteishaastatteluna, jotta kenenkään ei tarvinnut vastata yksin. Näin he saivat toisiltaan ideoita ja kokemuksia.

Nauhoite litterointiin Wordin sanelutoiminnolla, joka välillä katkesi. Litterointi on tarkistettu, koska siihen tuli automaattisena virheellistä tekstiä. Opinnäyte-työtä kirjoittaessani olen kuunnellut haastatteluita uudestaan ja seurannut litte-roitua tekstiä saadakseni vastauksista hyvän käsityksen.

Ennen haastattelun alkua kävi vanhempien kanssa keskustellessa ilmi, kuinka eräs perhe sai Pyhtään maksamaa kotihoidontuen kuntalisää vain yhden kuu-kauden ajan sen maksamisen lopettamisen takia. Perheet ihmettelivät kotihoi-don tuen kuntalisän loppumista. Varhaiskasvatuksen johtaja vastasi kysymyk-seen, että Pyhtään kunta oli tuolloin päättänyt lopettaa sen maksamisen, ”koska sitä käytettiin niin vähän”. Kotihoidon tukea saaville perheille se on saattanut kuitenkin olla oleellinen osa päätöstä jäädä kotiin hoitamaan omaa lastaan/ lapsiaan. Ylen Kymenlaakson (Pyhtää-lisä ehdolla myös ensi vuo-deksi) uutisissa 27.10.2009 mainittiin Pyhtään esittävän puolen vuoden kokei-lulle lisäjatkoa, jossa kuntalisän osuus tulisi olemaan 168 euroa kuukaudessa eli perheen saama kotihoidon tuki oli 2 016 euroa vuodessa. Yle uutiset 17.12.2013 Kyykkäsen mukaan Pyhtää lopettaa 2014 vuoden alusta kotona hoidettavien lasten kuntalisän. Valtuustossa päätös tuli äänin 18–9. Pyhtään maksama kuntalisä oli kuukaudessa 168 euron suuruinen ja sitä maksettiin kolmen vuoden ajan. Kuntalisän säästöt olivat silloisen kunnanjohtajan Olli Nuutilan mukaan 100 000 euroa vuodessa. Uutisessa mainittu kunnanval-tuuston silloisen puheenjohtajan Osmo Kallion arvioineen, ettei päivähoidon kysyntä tule kovasti lisääntymään. (Kyykkänen 2013). Keskustelin erään haastateltavan kanssa asiasta sekä perheiden lukumäärästä ja päädyin uuti-sesta saaduista luvuista laskelmissa siihen tulokseen, että kotihoidon tukea saaneita oli noin 50 perhettä. Ylen uutiset 17.12.2013 mukaan säästöt lakkau-tuksen jälkeen tulisivat olemaan noin 100 000 euroa, joten tästä saadaan las-kettua tuen koskeneen 50 perhettä.

Ennen haastattelua Perhekahvilassa kuulemani kommentti, että kotihoidon tuen kuntalisää saavia olisi ollut vain vähän. Mikäli saajia olisi ollut vain vähän, ei taloudellinen rasite olisi kunnalle ollut kovin suuri verrattuna siihen, että saa-jia olisi paljon ja taloudellinen rasite olisi ollut kunnalle suurempi. Kuinka paljon pienen summan säästäminen olisi vaikuttanut kunnan talouteen verrattuna sii-hen, että kotihoidon tuen saajia oli 50 perhettä ja säästettävä summa oli

100 000 euroa. Tästä asiasta keskustelin myös viranhaltijoiden kanssa heidän haastatteluidensa aikana, joista osa muisti asian. Haastatteluissa kotihoidon tuen kuntalisästä keskusteltaessa, käytimme kuulopuheena saatua 50 perhettä, eikä heidän mielestään lukumäärää voinut pitää vähäisenä määränä. Kotihoidon tuen kuntalisästä luopumisen syynä oli varmasti muiden syiden mukana kunnan säästäminen ja taloudellinen hyöty.

Vanhemmille haastattelukysymyksinä olivat

1. Miten viestitte tällä hetkellä päättäjillä lasten tarpeissa kunnallisissa päätöksissä?
2. Mitä kautta haluaisitte viestiä lapsia koskevassa päätöksenteossa?
3. Mistä lapsia koskevista asioista haluaisitte viestiä kunnan päättäjille?
4. Mistä haluaisitte tietää lisää?

Haastattelu sujui yleisenä keskusteluna. Keskustelusta nousivat esille lapsiperheiden palvelut, neuvola ja terveyskeskuksen palvelut sekä sisäilmaltaan terveet tai epäterveet koulut. Sisäilmatutkimuksia on tehty, mutta mitään ei ole vanhempien mukaan löydetty. Opettajat voivat vaihtaa työpaikkaa, jos he saavat oireita, toisinkuin oireita saavat oppilaat, eivät voi vanhempien mukaan vaihtaa koulua. Pyhtään kunta markkinoi ja mainostaa uusia tontteja, jotta uusia kuntalaisia muuttaisi alueelle. Vanhemmat pohtivat tuleeko palvelut riittämään tulevaisuudessa kaikille? Haastateltavat olivat tyytyväisiä, että on ollut tuttu ja turvalliseksi koettu sama neuvolan terveydenhoitaja, joka tuntee lapset sekä perheet. Tuleeko hyväksi koettu palvelu jatkumaan myös tulevaisuudessa? Lisäksi perheet toivat esiin liikenneturvallisuuden Pyhtään kirkonkylälle ja Purolaan päin. Lapset, nuoret ja perheet pyöräilevät siellä, eikä tien laidassa ole kevyenliikenteenväylää. Tätä toivottiin kovasti. Ruotsinkielinen päiväkotiki ja koulu sijaitsevat Purolassa, tämä mietitytti erästä perhettä, kun työmatka suuntautuu vastakkaiseen suuntaan. Lapset ovat sitten suomenkielisessä hoidossa työmatkan varrella.

Perheet kertoivat, että yhteydenotto oli mahdollista matalalla kynnyksellä. He ovat lukeneet ja kommentoineet asioista ”Kotikunta Pyhtään – Facebook sivulla”, jota myös joku kunnan päättäjä seuraa. ”Kotikunta Pyhtään – ryhmässä oli kommentoitu, että virallisia kanavia pitkin tulisi palautetta laittaa kuntaan päin. Eli helppoa linkkiä kaivattiin, josta voisi helposti lähettää viestiä päättäjille. Ei liian monen mutkan ja klikkauksen kautta. Lisäksi suurena asiana

nousi esille, esimerkiksi lasten päivähoidohakemuksen jättäminen digitaalisti. Hakemusta ei voi täyttää ja jättää mobiililaitteella, vaan vaatii aina tietokoneen. Tietokonetta ei enää tänä päivänä ole kaikilla perheillä käytössä. Oma ajatukseni voisi olla se, että iso helppo painike kunnan etusivulle, josta pääsisi heti jättämään viestin/ palautteen. Ei tarvitsisi etsiä monen mutkan takaa. Viranhaltijoiden haastatteluissa vastaukseksi sain, että kirjastossa voi käydä täyttämässä hakemuksen yhteiskäytössä olevilla tietokoneilla.

Haastateltavina oli yhteensä neljä henkilö haastattelua ja yksi ryhmä haastattelu, jossa oli viisi osallistujaa lapsineen. Otanta oli pieni, eikä tuloksia voi yleistää. Nämä tulokset ovat näiden vastaajien subjektiivisia kokemuksia. Osan tuloksista olen opinnäytetyössä jo nostanut aikaisemmin esille vastauksiin liittyvissä kohdissa.

Haastateltavat perheet vastasivat ensimmäiseen kysymykseen, 1) miten viestitte tällä hetkellä lasten tarpeista päättäjille? Vastaajat luottavat siihen, että neuvolan kautta tai perhekahvilassa esitettyjä asioita tai toiveita kuulevat vastaavat ohjaajat ja vetäjät vievät kuulemiaan asioita ja toiveita eteenpäin kunnan organisaatioon. Vastaajat kertoivat myös, että käyttämällä näitä palveluita osoittavat palveluiden olevan tarpeellisia.

Yksi vastaaja A4 kertoo, että hän on ehkä kerran tässä vuosien aikana laittanut sähköpostia jostain asiasta kuntaan päin. Muut eivät muista, että olisivat ottaneet suoraan yhteyttä kuntaan. A1 kertoo, *että kova luotto on just siihen, että jos neuvolassa tai just täs perhekahvilassa sanoo jotain, nii lähtis eteenpäin tai ehkä eniten tulee varmaan sit neuvolan kautta.*

A3 kertoo, että *omalla äänestämisellä voi vaikuttaa, minkälaisia palveluita ja kannustanut muitakin äänestämään ja käyttämään tilaisuutta myös seurakuntavaaleissa.*

Kaikki haastateltavat toivoivat jo aikaisemmin mainittua helppoa suoraa linkkiä kunnan etusivulle, ettei sitä tarvitsisi etsiä monen mutkan kautta. Haastateltavilla oli tällä hetkellä useamman ikäisiä lapsia, osa on ollut varhaiskasvatuksessa, osa on tällä hetkellä tai osalla lapsilla se on vasta edessä, mutta

helposti mobiilisti täytettävää lomaketta päivähoitopaikan hakemiseen toivottiin yleisesti. Kaikilla haastateltavilla ei ole enää tietokoneita kotona.

Kuten jo toisaalla on tullut esille, niin haastateltavat ovat huolissaan palveluiden riittävydestä, kun kuntaan on *viime vuosina muuttanut tosi paljon nuoria pariskuntia ja perheitä ja pienten lasten määrä on lisääntynyt. Neuvolapalvelut on vielä ehkä, joten kuten riittänyt.* Palveluiden riittävyteen toivotaan kiinnitettävän huomiota jo etukäteen, että kaikille lapsille riittäisi hoitopaikka.

Kaikki haastateltavat olivat vahvasti kotihoidon tuen kuntalisän palauttamisen kannalla. Kuntalisä koettiin tärkeäksi niille harvoille perheille, joilla se vaikuttaisi siihen jäädäkö kotiin hoitamaan lasta vai palatako takaisin työelämään. Tässä mainitut harvat perheet juontaa juurensa keskusteluun ennen haastattelua, jossa varhaiskasvatuksen johtaja kertoi, että kotihoidon tuen kuntalisää käytti niin harva, niin se lopetettiin.

Haastattelussa nousi esille jo toisaallakin mainittu kunnan rakennusten terveys ja hyvä/huono sisäilma, joita on tutkittu. Joku pohti sitä, että peruskoulun 9 vuotta on pitkä aika viettää sellaisessa rakennuksessa, että *johtuisiko epä-määräinen vilkkaus tai muut pienemmät oireet huonosta sisäilmasta.*

Keskustelua herätti myös kunnan pyörätiet, joita itsenäistyvät lapset käyttäisivät esimerkiksi juuri Purolan ja Pyhtään kirkonkylän suuntaan, joita ei siis ole. Näitä reittejä ajavat myös aikuiset ja tie koetaan mutkaiseksi ja vaaralliseksi.

11.3 Viranhaltijoiden ja valtuutetun haastattelut

Pyhtään kunnan päättäjät tuntevat toisensa ja tiesivät, keitä olen tulossa haastattelemaan. Heille oli lähetetty yhteinen haastattelukutsu sähköpostilla. Haastattelin kolmea viranhaltijaa ja yhtä kunnanvaltuutettua. Olen tässä vastauksissa käynyt yhteisesti läpi erottelematta kuka on vastannut. Näin yritän häivyttää vastaajan henkilöllisyyden.

Hyvin yleistävänä kommenttina lapsivaikutusten arvioinnin tekemiseen vastattiin, että pääasiallisesti emme tee, tai suunnitelmallisesti emme vielä tee. Mutta riippuen siitä minkä hallinnon alla viranhaltija toimi, sitä tehtiin päivittäin

tai sitten ei juurikaan. Kuitenkin viranhaltijan omassa työssä ja asioiden alustuksessa sitä huomioitiin kuitenkin jotenkin. Esimerkiksi kunnan alueita tai tietä suunniteltaessa on mietitty turvallisuutta, kävelyteitä, suojateitä ja niin edelleen. On näissä tapauksissa ajateltu asiaa lasten ja muiden tiellä liikkuvien näkökulmasta käsin.

Ensimmäisenä kysymyksenä oli 1) dokumentoidaanko lapsivaikutusten arvioinnista saadut tulokset tulevaa päätöksentekoa varten? Teettekö päätöksistä seurantaa, miten päätökset ovat vaikuttaneet päästen kohteisiin?

Haastatteluissa kävi ilmi, että *mikäli päätöksessä edellytettiin seurantaa esimerkiksi vuosittain, nämä seurannat tehtiin, mutta ei automaattisesti.*

Toisena kysymyksenä oli 2) pohditteko etukäteen päätöksiä tehdessänne, miten ne vaikuttavat lapsiperheisiin? Vaikuttavatko ne negatiivisesti?

Tähän kysymykseen haastateltavat vastasivat *kyllä pohditaan, monissa asioissa.* Esille nousi myös, että *vaikutuksia arvioitiin, kun tehdään kaavamuutoksia kunnan alueelle esimerkiksi koskien vaarallisten tieosuuksien osalta. Tällöin pohditaan asiaa myös perheiden ja lapsen näkökulmasta liikkumista ja turvallisuutta.*

Kolmantena kysymyksenä oli 3) Otatteko tällä hetkellä huomioon lasten vaikutusten arvioinnin tekemisen kunnan päätöksiä valmisteltaessa ja päätöksiä tehdessä?

Tähän osa vastasi, ettei systemaattisesti huomioida, osa ottaa sen huomioon työssään usein. Osa ajatteli, jos olisi pykälä kohta, että lapsivaikutusten arviointi on suoritettu. *Vain silloin sitä tehdään, jos asia jollain lailla koskettaa lapsia, niin sitten tehdään.* Tähän ei ole kunnalla vielä systeemiä, joten se ei ole suunnitelmallista.

Neljäntenä kysymyksenä oli 4) Onko lapsivaikutusten arviointi ohjeistettu eri tasoilla kunnan päätöksenteossa ja miten ne on ohjeistettu?

Eräs vastaajista kertoi, että edellisellä valtuustokaudella asia oli tavoitteena ja asiaa valmisteltiin napakasti, mutta silloinen esitelty tapa tehdä koettiin jo

ennen toteutustaan liian raskaaksi. *Hyvinvointilautakunnan ydinporukkaa on koulutettu tähän, koulutukseen oli vapaa osallistuminen kaikille valtuutetuille.*

Viidentenä kysymyksenä oli 5) Onko päättäjät sitoutuneet päätöksiä tehdessään lapsivaikutusten arvioinnin huomioimiseen?

Vastauksissa palattiin siihen, kun ei ole suunnitelmallista tapaa toimia, niin siihen ei ole myöskään sitouduttu. Mutta kuten jo aikaisemmin tuli esille, että *mikäli asia koskee lapsia tai lapsiperheitä, niin silloin lapsiperheet halutaan ottaa huomioon, niiden sääntöjen ja lain puitteissa mitä meillä on määritelty.*

Kuudes kysymys oli 6) Miten te otatte lapsen edun huomioon päätöksiä tehdessä? Miten te määrittelette lapsen edun?

Tätä kysymystä moni piti vaikeana. Vastajat toivoivat, että kunnan ohjeistukset ovat tehty niin, että siellä on otettu huomioon lapsiperheiden näkökulmaa. Esimerkkinä oli koulukuljetus sääntö, jossa koulu matka voi olla lyhyempi kuljetukseen kuin muuten pienillä lapsilla yleensä.

Kunnasta löytyy tahtotila lapsivaikutuksen arvioinnin tekemiseen, mutta rakenne sen tekemisen puuttuu.

Seitsemännessä kysymyksessä oli 7) Miten Pyhtään kunta selvittää lasten ja lapsiperheiden mielipiteitä ennakoarvioinnissa, ennen asioiden esittelyä ja päätöksentekoa? Miten te kyselette vanhemmilta ja perheiltä ja lapsilta?

Haastateltavat kertoivat, että kunnassa järjestetään erilaisia kyselyitä, joista saadaan paljon erilaista dataa. Näitä kyselyitä ovat esimerkiksi kouluterveyskysely, kouluviihtyvyyden kysely, Move-testaukset. Näitä päättäjät käyttävät päätöksenteossaan. Liikunnan harrastamisesta ja liikuntapaikoista on järjestetty kysely, jonka pohjalta toimintaa on kehitetty.

11.4 Tutkimuksen kulku ja aikataulut

Tutkimus suunniteltiin tehtäväksi haastatteluiden osalta helmikuun aikana, mutta viivästyi oman ja teknisen syyn vuoksi viikolla. Virahnhaltijoiden haastattelut siirtyivät myös viikon eteenpäin. Näin sain vielä aikaa miettiä ja pohtia haastatteluita ja kysymyksiä. Maaliskuussa kirjoitin teorian ja tutkimukset opinnäytetyön muotoon.

12 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraava kysymykset:

- 1) Miten kuntalaiset kokevat lapsivaikutuksen arvioinnin toteutuvan Pyhtään kunnan päätöksenteossa?
- 2) Mitä kautta kuntalaiset viestivät päättäjille ja mitä kautta he haluaisivat viestiä päätettävistä asioista?
- 3) Sekä viranhaltijoille: Miten he voivat parantaa omaa työskentelyään, jotta he mahdollistavat paremman lapsivaikutusten arvioinnin tekemisen? Dokumentoivatko he, prosessia ja päätösten vaikutusta kuntalaisiin ja huomioivatko sen tulevaisuudessa?
- 4) Auttaisiko opas kuntalaisia ja päättäjiä toteuttamaan ja ottamaan huomioon lapsivaikutusten arviointia paremmin uusissa päätöksissä?

Aiemmassa luvussa toin esille haastattelun tuloksia. Tässä luvussa kokoon niistä yleisiä vastauksia suhteessa näihin tutkimuskysymyksiin.

Perheet pitivät palveluista, he eivät ole kokeneet tarvetta ottaa suoraan yhteyttä kuntaan epäkohtien takia. Kuntalaisten näkökulmasta ei ole tullut epäkohtia esiin, vaikka lapsivaikutusten arviointia ei päättäjien haastattelun mukaan juuri tehdäkään. Haastateltavat luottavat, että heidän toiveensa ja ajatuksensa kulkeutuvat neuvolan ja perhekahvilan työntekijöiden kautta ylemmäs kuntaan asioiden esittelijöille, mutta toivottiin helppoa linkkiä, jonka kautta olisi yksinkertaista laittaa viestiä asioista ja ideoista viranhaltijoille tiedoksi.

Viranhaltijat toivoivat helppokäyttöistä työkalua lapsivaikutusten arvioinnin tekemiseen sekä opasta, jota on helppo selata ja toteuttaa. Eräs viranhaltija on tutustunut työ/omalla ajalla THL:n ja STM:n ohjeistuksiin. Hän on saanut myös lisää tietoa toisen henkilön opiskeluiden kautta.

Eräs haastateltavista kertoi, että hän on markkinoinut itseään ”matalan kynnyksen ihmisenä”, jolle voi tuoda asioita esille. Hän kertoo olevansa aktiivisesti päivittäin yhteydessä kuntalaisiin.

13 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Moneen asiaan vastaajat olivat tyytyväisiä, mutta kehittämiskohteitakin löytyi. Perheet toivovat kotihoidon tuen kuntalisää takaisin, vaikka eivät siitä enää itse ehkä hyötyisi, mutta tuleville vanhemmille.

Kuten haastatteluissa kävi ilmi, ei lapsivaikutusten arviointi ole vielä aktiivista ja systemaattista kaikissa kunnan päätöksenteon tasoissa. Pyhtään kunnalla on vahva tahto ottaa lapsivaikutusten arvioinnin menetelmä käyttöön, kuten se oli jo aikaisemmin edellisen kunnan viranhaltijan missiona. Tämän opinnäytetyön liitteeksi teen kirjallisen oppaan, miten lapsivaikutuksen arviointia tulee tehdä kunnan päätöksenteossa, koska sitä pitää tehdä ja mitä tulee ottaa huomioon. Kehittämiskohteena ovat oppaan säännöllinen päivittäminen ja sen kehittäminen kunnan tarpeita vastaavaksi.

14 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Haastatteluiden jälkeen aloin pohtimaan yhteydenottoa haastateltaviin. Viranhaltijoiden kanssa kaikki tiesivät keitä tulen haastattelemaan. Sama haastattelukutsu meni myös luottamushenkilölle. Opinnäytetyön tutkimuksessa oli neljä henkilö haastattelua sekä yksi ryhmämuotoinen haastattelu, jossa oli viiden eri perheen edustus. Määrällisesti tämä otanta on hyvin pieni, eikä näin ollen mitenkään yleistettävissä. Haastattelun vastaukset edustavat vain heidän omaa näkemystään perheidensä ja virkansa tai oman luottamustoimen osalta.

Vastauksista keskusteltiin anonyymisti. Viranhaltijoilla oli toisistaan poikkeavia näkemyksiä, kokemuksia ja tapoja toimia, riippuen siitä minkä vastualueen viranhaltijoita ovat.

Perheiden yhteishaastattelussa kaikki tiesivät osallistujat ja toistensa vastaukset. Mutta tässä opinnäytetyössä tulokset ovat kerrottu mahdollisimman yleisellä tasolla. Mutta pienen kunnan viranhaltijoita ei ole kovin montaa ja heidän vastualueensakin ovat selvästi tunnistettavissa vastuistaan. Olen yrittänyt häivyttää ja kirjoittaa ristiin, siten, ettei ole mahdollista vastaajaa tunnistaa. Koska vastauksissa on puhuttu toisenkin vastuualueista, olen saanut vastuksia ristiin.

15 POHDINTA

Itselle kunnan päätöksenteko prosessina ei ollut entuudestaan tuttu, vaikka sitä ja siitä on varmasti opiskeltu aikoinaan koulussa. Olen aktiivinen järjestöihminen ja toiminut monissa erilaisissa ja erialojen järjestöissä, kokouskäytänteet ovat tulleet tutuiksi, niin kuitenkin kunnan päätöksenteko prosessina ei ollut entuudestaan tuttu.

Lapsivaikutusten arviointimenetelmä oli minulle uusi asia, vaikka olinkin tutustunut siihen ensimmäisenä opiskeluvuonna koulutehtävien parissa. Opiskeluita aloittaessani vuonna 2019, lapsivaikutusten arviointi oli hyvin ajankohtainen asia.

Opin paljon lapsivaikutusten arvioinnista kuin itsestänikin tätä työtä tehdesäni. Tulevassa työssäni tulen käyttämään tätä varmasti, vaikka tekisin mitä. On hienoa, että tätä tuodaan vahvasti esille, jotta meidän tulevaisuus, lapset, voisivat paremmin ja heillä olisi paremmat edellytykset elämässään. Mannerheimin Lastensuojeluliiton johtavan asiantuntijan Esa Iivonen kertoi MTV3 uutisen Joonas Lepistön haastattelussa, että lapsivaikutusten arvioinnin tekeminen jää usein tekemättä. Arvioinnin tekeminen on tärkeää, koska lasten ja nuorten hyvinvointi kehittyy lapsuudessa. (Iivonen 2023.)

LÄHTEET

Aula, M. K., Juurikkala, V. Kalmari, H., Kaukonen P., Lavikainen, M. Pelkonen, M. 2016. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. 2016. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja 2016:29. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/74904> [viitattu 28.1.2023].

Haastattelut. 2023.

Hallintolaki 6.6.2003/434.

Honkanen, K. 2018. THL 2018. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma 2018. Lava-ohjeistus. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018051824218> [viitattu 27.3.2023].

Iivonen, E. 2016. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Mikä on lapsen etu? WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/lapsemme-lehti/mika-lapsen-etu/> [viitattu 22.3.2023].

Iivonen, E. 2023. MLL: Lapsivaikutuksen arvioinnin päätöksenteossa jää usein tekemättä. MTV 3 uutiset 13.2.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mtv.fi/sarja/uutisjutut-kotimaa-1450/ml-lapsivaikutusten-arviointi-paatoksenteossa-jaa-usein-tekematta-20445648> [viitattu 13.3.2023].

Iivonen, E. & Pollari, K. 2022. Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä. Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi sekä lapset ja nuoret tiedontuottajina kunnassa – ohjeistus 2022:4. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163900/VNK_2022_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 24.1.2023].

Johdanto laadulliseen tutkimukseen ja laadullisen aineiston keruuseen ja analyysiin. 2017. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://learn.xamk.fi/mod/folder/view.php?id=657084> [viitattu 3.4.2023].

Kananen, J. 2011. Kvantti: Kavantitatiivisen opinnäytetyön kirjottamisen käytännön opas. Jyväskylä: Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kunnanhallitus s.a. Pyhtää-Pyttis. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pyhtaa.fi/fi/paatoksenteke-osallistuminen/kunnanhallitus> [viitattu 22.3.2023].

Kunta s.a. Pyhtää-Pyttis. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pyhtaa.fi/fi/kunta> [viitattu 26.3.2023].

Kuntalaki 10.4.2015/410.

Kyykkänen, V. 2013. Pyhtää lopettaa kotihoidon kuntalisän. Yle uutiset 17.12.2013. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.fi/a/3-6988830> [viitattu 22.3.2023].

Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531.

Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta 432/2023.

Lapsiasiavaltuutetun raportti YK:n lapsen oikeuksien komitealle 2022. 2022. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2022:8. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164506/LOS_raportti_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 26.3.2023].

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. 2016. Sosiaali- ja terveysministeriö. Kärkihanke. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:29. PDF-julkaisu. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74904/Rap_ ja_muist_29_2016.pdf [viitattu 3.4.2023].

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAVA). 2018. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136377/PP_LAVA_prosessikuvaus_vih_r_lape_ilme.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 10.2.2023].

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (Lape). 2021. THL 2021. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.4.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape> [viitattu 24.1.2023].

Lapsivaikutusten arviointi. 2022. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.12.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/lapsen-oikeudet-lapsiperhepalveluiden-suunnittelussa/lapsivaikutusten-arviointi> [viitattu 13.3.2023].

Lapsivaikutusten arviointi kunnassa ja kuntayhtymässä. 2019. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ohje lapsivaikutusten arviointiin 31.5.2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://cdn.mll.fi/prod/2019/06/10141551/Lapsivaikutusten-arviointi-kunnassa-ja-kuntayhtym%C3%A4ss%C3%A4-31.5.2019.pdf> [viitattu 3.4.2023].

Lapsivaikutusten arviointityökalu. 2022. Mannerheimin lastensuojeluliitto. PDF-julkaisu. Saatavissa: https://cdn.mll.fi/prod/2022/11/23114530/lapsivaikutusten_arviointityokalu_paperi.pdf [viitattu 4.4.2023].

Lastensuojelun keskusliitto s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/vaikuttamistyo/lapsivaikutusten-arviointi/> [viitattu 4.4.2023].

Lautakunnat s.a. Pyhtää-Pyttis. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pyhtaa.fi/fi/paatoksenteko-osallistuminen/lautakunnat> [viitattu 22.3.2023].

Lukiolaki 10.8.2018/714.

Nuorisovaltuusto s.a. Pyhtää-Pyttis. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pyhtaa.fi/fi/vapaa-aika-kulttuuri/vapaa-aikapalvelut/nuorisovaltuusto> [viitattu 16.3.2023].

Oikeusministeriö s.a. Vaalit-val. Vuosina 2021–2035 toimitettavat säännönmukaiset vaalit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://vaalit.fi/etusivu> [viitattu 22.3.2023].

Organisaatio s.a. Pyhtää-Pyttis. WWW-sivusto. Saatavissa: <https://pyhtaa.fi/fi/kunta/organisaatio> [viitattu 22.3.2023].

Perhekeskusten kehittäminen LAPE-muutosohjelmassa. 2021. THL 2021. Internetsivusto. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-/perhekeskukset> [viitattu 24.1.2023].

Perusopetuslaki 628/1998.

Perustuslaki 11.6.1999/731.

Pyhtää. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pyhtaa.fi/> [viitattu 4.4.2023].

Pyhtää-lisä ehdolla myös ensi vuodeksi 2009. Yle uutiset. Yle Kymenlaakso. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.fi/a/3-5907538> [viitattu 22.3.2023].

Sann, R. 2023. MLL: Lapsivaikutuksen arvioinnin päätöksenteossa jää usein tekemättä. MTV 3 uutiset 13.2.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mtv.fi/sarja/uutisjutut-kotimaa-1450/ml-lapsivaikutusten-arviointi-paatoksenteossa-jaa-usein-tekematta-20445648> [viitattu 13.3.2023].

Terveystieteiden tutkimuskeskuslaki 30.12.2010/1326.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Lapsivaikutusten arviointi. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136377/PP_LAVA_prosessikuvaus_vihr_lape_ilme.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 10.2.2023].)

Tilastokeskus. 2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2021/kuntien_avainluvut_2021_aikasarja.px/table/tableViewLayout1/ [viitattu 5.2.2023].

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

YK:n lapsen oikeuksien komitea. 2016. Yleiskommentti nro 19. Lapsiasiavaltuutettu. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37289135/CRC_C_GC_19_julkaisu.pdf/6afc535f-566b-3b7f-9deb-6c74ae60ffe0/CRC_C_GC_19_julkaisu.pdf?t=1488440991000 [viitattu 13.3.2023].

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 2009. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf [viitattu 13.3.2023].

PYHTÄÄN KUNNAN OPAS LAPSIVAIKUTUKSIEN ARVIOINTIIN

Laatija Nina Kölhi-Andersson

Lähde: Mannerheimin Lastensuojeluliitto arviointityökalu

Kartoita onko lapsivaikutusten arviointia tehty aikaisemmin – rasti ruutuun

Kyllä Ei

Tunnista tarve

Koskee asia lasta, onko tarvetta arvioinnin tekemiseen

Kyllä Ei Kyllä Ei

Suunnittele prosessi

Kuka aloittanut prosessin

Mitä asia koskee,

Toimiala ja vastuhenkilö

Kuka tekee päätöksen

Viranhaltija

Johtoryhmä

Lautakuntakäsittely

Valtuuston päätös

Onko asiasta kerätty aikaisemmin tietoa, mitä ja mistä

Kyllä Ei

Keneltä kysyttävä lisätietoja, kenelle kerrottava prosessin etenemisestä

Taho/ järjestö tuenmuodot

Ketä päätöksen tekeminen koskee, listaa kaikki ryhmät, joita tulee huomioida

Määrittele vaihtoehtoiset ratkaisut nykytilanne, parempi, huonompi

1) nykytilanne

2)

3)

Prosessin kuvaus: suunnittele asioiden hoitamisen järjestys

mitä tehdään/ tehtävä milloin tehdään/ mikä aikataulu/ koska valmis tekijä

Tiedottaminen, kuka vastaa, kohderyhmät, välineet, aikataulu,

TÄRKEÄÄ!**Mitä tiedetään jo? Mitä tutkimuksia on tehty?**

Tietojen kerääminen

- A) Mitä tutkimuksia ja tilastoja on tehty
kotimaassa
ulkomailla
- B) selvitä erilaiset jo tehdyt kyselyt:
Kouluhyvinvointi kysely
Kuluterveyskysely
MOVE-testi
Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut -tutkimus
Oma kysely
- C) Kunnan omat selvitykset, suunnitelmat ja raportit
kuntastrategia
hyvinvointisuunnitelma
omat raportit
asikastyytyväisyyskysely
kuntalaiskysely
edellisen arvioinnin dokumentointi
muu
- D) Muu tarvittava lisätieto
kerhot
päiväkodit
koulut
nuoristotoimi
liikuntaseurat
yhdistykset
- E) tiedonhankinta
kysely paperi – digitaalinen
kuka tekee työn
yhdistykset
koulut/ opiskelijat
muu taho
- F) muut tarvittavat tiedot, arvio

Lasten ja nuorten kuuleminen

ikäryhmä	menetelmä	aikataulu	tekijä/vastuu
----------	-----------	-----------	---------------

0–3 v

3–5

6 v

alakoulu

yläkoulu

opiskelijat

kerhot

vaka

Kuvaile vaikutukset

Kokoa kaikesta materiaalista lyhyt esitys ja esittele eri vaihtoehtojen
hyvät huonot puolet

Kirjaa lapsiryhmät

Erityistarpeet

Merkittävyys

vähän

keskiverto

merkittävä

Vaikutusta koskeva lukumäärä

yksittäinen lapsi

muutama

monta/ ryhmä

Vaikutuksen aikajänne

vaikuttaa heti

vaikuttaa viiveellä

Kerää ja arvioi

positiiviset vaikutukset

merkittävyys

neutraalit vaikutukset

merkittävyys

negatiiviset vaikutukset

merkittävyys

suunnittele miten vaikutuksiin voidaan puuttua muulla tavalla

Tee kokonaisarvio kerätystä materiaalista, vaikutuksista ja merkittävydestä

Kokonaisarvio -> johtopäätökset -> suositukset päätöksen tekoa varten

Vaikutukset <-> Kokonaisarvio <-> Merkittävyys

Esitlele päätösehdotus

kirjaa ja kerro ja dokumentoi:

	miten lapsivaikutusten arviointi on suoritettu,
kirjaa ja kerro:	miten arvio on huomioitu,
Kerro erilaiset	vaikutukset ja niiden merkittävyys

Dokumentoi arvioinnissa koottu asiantuntemus jatkokäyttöä varten

tarvitaan uudestaan pian
tarvitaan uudestaan ½ vuoden kuluttua
tarvitaan uudestaan vuodentakaisin

Tiedota tuloksista ja päätöksestä- rasti ruutuun

kohteille
arvioinnin tekemiseen osallistuneille
muille yhteistyötahoille
kerro perustelut päätökseen

Tiedottamisen suunnitelma kuka kertoo kenelle kertoo koska

Kuka toteuttaa päätöksen

kuka seuraa päätöksen toteutumista
kuka seuraa päätöksen vaikutuksia

Kirjaa seuranta ja arvioi päätöksen vaikutuksia seuraavaa kertaa varten

Miten lapsia voidaan kuulla?

Kuvat ja piirtäminen ja kirjoittaminen, Video- ja valokuvaus, seuraaminen ja havainnointi, kyselyt ja haastattelut, saduttaminen – keskustelut ja kirjaaminen, palaute- ja kyselylomakkeet, mielipidemittari – liikennevalot, hymynäamat, värilaput, mobiiliappi – muut digitaliset kysely alustat, toivepuu ja aarre-kartta,

Lisää tietoa ja materiaalia saatavissa:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto Arviointityökalu
THL, Tilastokeskus, Kuntaliitto, STM, Kela, Väestöliitto

THL

Tutkimukset ja hankkeet -koonti:

Kouluterveyskysely - THL

FinLapsset-tutkimus- THL

Tilastotietokanta Sotkanet: Tilastohaku- Tilasto ja indikaattoripankki Sotkanet.fi

Tilastokeskus: Tilastokeskus – Tilastot (stat.fi)

Kuntaliitto

Sosiaali- ja terveysasiat, tilastot ja erillisselvitykset:

Opetus ja kulttuuri, tilasto- organisaatioita ja lähteitä:

Kela

Tilastot: Tilastot – kela.fi

Väestöliitto

Tutkimus– Väestöliitto.fi (vaestoliitto.fi)

Lähde: Lastensuojelun keskusliitto s.a. Lapsivaikutusten arviointityökalu prosessina. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://cdn.mll.fi/prod/2022/11/23114530/lapsivaikutusten_arviointityokalu_paperi.pdf [viitattu 13.3.2023].

Miten, milloin ja mistä lapsivaikutuksen arviointia tulisi tehdä

lapset, nuoret ja lapsiperheet, kun lapset ovat kohteina

Varhaiskasvatusikäiset

- päiväkotiin liittyvät asiat: paikat, ryhmät, kiinteistöt – pihat ja puistot
- päivä / vuoroahoito
- riittävän tuen mahdollisuudet
- yhteistyötahot – terveydenhuolto, terapia, esiopetus ja sosiaalityö

Esiopetus - ryhmät, tilat, kiinteistöt- pihat ja puistot

lähiesiopetus -> lähikoulu -> kaverit säilyvät

Perusopetus – koulut, kuljetukset, piha-alueet

- ruokailu, opetus, luokkakoot ja -tilat

Aamu- ja iltapäivätoiminta/ kerhot ja varhaiskasvatus

- koululaisten ap/ip toiminta, kerhot
- tilat ja kustannukset

Yläkoulu, lukio, ammattioppilaitos

- koulu ja opiskeluvaihtoehdot,
- (terveydenhuoltopalvelut) ja erityistarpeet
- rakennukset, tilat, pihat, koulumatkat
- opiskeluiden onnistuminen ja jatkuminen

Kirjasto, liikunta, kulttuuri

- rakennukset, aukioloajat, tapahtumat, tiedottaminen, kustannukset

Nuorisotyö, vapaa-aika

- tilat, tapahtumat, harrastuspaikat, kustannukset

Rakentaminen ja kaavoitus

- näkökulma
- liikenne

Hyvinvointialueen vastuut

Terapiat, arviointi- ja kuntoutuspalveluja tuottavat palvelut

- saatavuus, järjestäjä
- tutkimus- ja kuntoutus

Sosiaalityö

- mistä, keneltä,

Terveydenhuolto

- äitiys- ja lastenneuvolat
- päivystys
- erikoissairaanhoido

Lähde: Kauppinen & Heinämäki, THL 2010: Lapsivaikutusten arviointi kuntapäätöksissä: Työväline kunnille lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen sekä palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80048/c1f41be0-cbc2-4955-9a78-bc0d91b459cf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Liite 2/1
23.1.2023

TUTKIMUSTIEDOTE

Lapsivaikutusten arvioinnin toteutuminen Pyhtään kunnan päätöksenteossa
Hei, hyvä Perhekahvilassa kävijä!

Pyydän muutamaa teistä osallistumaan opinnäytetyötäni koskevaan haastattelututkimukseen.

Olen sosionomiopiskelija Nina Kölhi-Andersson Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkista Kotkasta. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten lapsivaikutusten arviointi toteutuu Pyhtään kunnan päätöksenteossa. Opinnäytetyön toisena tavoitteena on tuottaa opas siitä, miten lapsivaikutusten arviointia voitaisiin huomioida entistä paremmin lapsia ja lapsiperheitä koskevien päätösten teossa. Opas lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä tullaan julkaisemaan Pyhtään kunnan internet-kotisivuilla, josta se on kaikkien luettavissa.

Tutkimuksen kohteena ovat lapsiperheet, päättäjät ja viranhaltijat. Tästä syystä haastateltaviksi valikoituivat Perhekahvilassa kävijät. Tutkimuksessa halutaan selvittää, miten lapsiperheet kokevat lapsivaikutusten arviointiin liittyvien asioiden toteutuvan kotikunnassaan.

Pyydän sinua osallistumaan tähän opinnäytetyötutkimukseen. Sinulla on mahdollista kysyä lisää tästä tutkimuksesta, tämän tiedotteen ja tietosuojaselosteen lukemisen jälkeen. Pyydän sinulta kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta haastattelun aluksi. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, eikä vastauksista voida tunnistaa vastaajaa. Suostumuksen voi myös perua. Perumista ennen annettuja tietoja voidaan käyttää tutkimuksessa.

Tulen tapaamaan teitä ennalta sovittuna ajankohtana Pyhtään Perhekahvilassa Siltakylän nuokkarilla os. Motellikuja 2 perjantaina klo 9-11. Haastattelu päivä olisi 10.2.2023 ja (17.2.2023). Haastattelu kestää enintään yhden tunnin. Tallennan keskustelun digitaalisesti ja tulen hävittämään haastattelumateriaalin opinnäytetyön valmistuttua toukokuussa 2023, mutta kuitenkin viimeistään opinnäytetyön valmistuttua yhden kuukauden kuluessa. Haastattelu koostuu muutamasta kysymyksestä ja haastatteluun voi vastata yhdessä ryhmänä.

Kiitos ajastasi ja haastatteluun osallistumisesta! Lisätietoja haastattelusta saat osoitteesta niko004@edu.xamk.fi, puhelinnumero 040-8384324/ Nina Kölhi-Andersson.

Opinnäytetyö tallennetaan Theseukseen.

Kuvalähde: <https://pixabay.com/fi/vectors/perhe-aikuinen-mies-lapsi-vauva-158141/>

23.1.2023

TUTKIMUSTIEDOTE

Lapsivaikutusten arvioinnin toteutuminen Pyhtään kunnan päätöksenteossa

Hei, hyvä viranhaltija, päättäjä ja päätöksentekoon osallistuva!

Pyydän muutamaa teistä osallistumaan opinnäytetyötäni koskevaan haastattelututkimukseen.

Olen sosionomiopiskelija Nina Kölhi-Andersson Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkista Kotkasta. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten lapsivaikutusten arviointi toteutuu Pyhtään kunnan päätöksenteossa. Opinnäytetyön toisena tavoitteena on tuottaa opas siitä, miten lapsivaikutusten arviointia voitaisiin huomioida entistä paremmin lapsia ja lapsiperheitä koskevien päätösten teossa. Opas lapsivaikutusten arvioinnin tekemisestä tullaan julkaisemaan Pyhtään kunnan internet-kotisivuilla, josta se on kaikkien luettavissa.

Tutkimuksen kohteena ovat lapsiperheet, päättäjät ja viranhaltijat. Tästä syystä haastateltaviksi valikoituivat Perhekahvilassa kävijät, viranhaltijat, päättäjät ja päätöksentekoon osallistujat. Tutkimuksessa halutaan selvittää, miten lapsiperheet kokevat lapsivaikutusten arviointiin liittyvien asioiden toteutuvan kotikunnassaan sekä miten asioiden valmisteluun ja päätöksien tekoon osallistuvat asiat kokevat.

Pyydän sinua osallistumaan tähän opinnäytetyötutkimukseen. Sinulla on mahdollista kysyä lisää tästä tutkimuksesta, tämän tiedotteen ja tietosuojaselosteen lukemisen jälkeen. Pyydän sinulta kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta haastattelun aluksi. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, eikä vastauksista voida tunnistaa vastaajaa. Suostumuksen voi myös perua. Perumista ennen annettuja tietoja voidaan käyttää tutkimuksessa.

Tulen tapaamaan teitä ennalta sovittuna ajankohtana Pyhtään Huutjärven koululle ja Pyhtään Linna. Haastattelupäivä 7.3.2023. Haastattelu kestää enintään yhden tunnin. Tallennan keskustelun digitaalisesti ja tulen hävittämään haastattelumateriaalin opinnäytetyön valmistuttua toukokuussa 2023, mutta kuitenkin viimeistään opinnäytetyön valmistuttua yhden kuukauden kuluessa. Haastattelu koostuu muutamasta kysymyksestä ja haastatteluun voi vastata yhdessä ryhmänä.

Kiitos ajastasi ja haastatteluun osallistumisesta! Lisätietoja haastattelusta saat osoitteesta niko004@edu.xamk.fi, puhelinnumero 040-8384324/ Nina Kölhi-Andersson.

Opinnäytetyö tallennetaan Theseukseen.

Kuvalähde: <https://pixabay.com/fi/vectors/perhe-aikuinen-mies-lapsi-vauva-158141/>

Mitä tarkoittaa lapsivaikutusten arviointi? Mihin sillä pyritään ja miksi sitä tehdään?

- Lapsivaikutusten arvioinnin tekeminen on lakisääteinen ja arviointia tulee tehdä aina, kun päätös koskee isoa ja ennalta tuntematonta asiaa.
- ”Lapsivaikutusten arvioinnin tulee olla läpinäkyvää ja moniarvoista”
- ”Lapsivaikutusten arvioinnissa arvioidaan päätöksen, toimenpiteen tai toiminnan vaikutuksia lasten, ja lapsiperheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen.”
- ”Lapsivaikutusten arviointi on osa ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia. Päätöksiä tehdessä, on tärkeä tunnistaa niiden vaikutukset päätöksien kohteina oleviin ihmisiin.
- ”Lapsivaikutusten arvioinnin erityispiirteenä on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa edellytetty lapsen edun selvittämisvelvoite.” Sopimus velvoittaa myös kuntia.
- ”Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseen tehtäessä lapsia koskevia päätöksiä.”
- Lapsilla tarkoitetaan kaikkia alle 18-vuotiaita. Koulutusta koskevissa asioissa, voidaan arviointia ulottaa koskemaan myös yli 18-vuotiaisiin.

Lähde: Lapsivaikutusten arviointi kunnassa ja kuntayhtymässä – MLL:n ohjeistus 31.5.2019.

Lisää lähteitä:

livonen, E. & Pollari, K. 2022. Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä. Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi sekä lapset ja nuoret tiedontuottajina kunnassa – ohjeistus 2022:4. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163900/VNK_2022_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 24.1.2023].

SUOSTUMUS HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYYN TUTKIMUKSESSA JA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Lapsivaikutusten arvioinnin toteutuminen Pyhtään kunnan päätöksenteossa
Pyhtään kunta/ Perhekahvila ja Pyhtään kunnan viranhaltijat ja päättäjät

Tutkimuksen tekijä Nina Kölhi-Andersson

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen ja tietosuojaselosteen.

Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta ja tietosuojailmoituksesta tarkemman kuvauksen tutkimuksen yhteydessä suoritettavasta henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta. Ymmärrän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen. Olen saanut riittävät tiedot oikeuksistani, tutkimuksen tarkoituksesta ja sen toteutuksesta sekä tutkimuksen hyödyistä ja riskeistä. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiin ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan, että annan suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen.

Päiväys ja paikka	Tutkittavan allekirjoitus	Tutkittavan nimenselvennös
-------------------	---------------------------	----------------------------

Tutkijalle. Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle. Mikäli tutkimuksen kohteena on alaikäinen, mutta henkilötietoja ei kerätä, vanhemmille tai sosiaalityöntekijöille tms. annetaan tutkimustiedote sekä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta, mutta tietosuojailmoitusta ei ole välttämätöntä tehdä.

Perhekahvila Pyhtää perjantaina 17.2.2023 klo 9

OPINNÄYTETYÖN KYSYMYKSIÄ KUNTALAISILLE

1. Miten viestitte tällä hetkellä päättäjille lasten tarpeista kunnallisissa päätöksissä?
2. Mitä kautta haluisitte viestiä lapsia koskevassa päätöksenteossa?
3. Mistä lapsia koskevista asioista haluaisitte viestiä kunnan päättäjille?
4. Mistä haluaisitte tietää lisää?

Pyhtää tiistaina 7.3.2023 klo 13–16

OPINNÄYTETYÖN KYSYMYKSIÄ VIRANHALTIJOILLE JA PÄÄTTÄJILLE

KYSYMYKSIÄ ASIOIDEN VALMISTELIJOILLE JA PÄÄTTÄJILLE

1. Dokumentoitteko lapsivaikutusten arvioinnista saadut tulokset tulevaa päätöksen tekoa varten? Teettekö päätöksistä seurantaa, miten päätöksen ovat vaikuttaneet päätöksen kohteisiin.
2. Pohditteko etukäteen päätöksiä tehdessänne, miten ne vaikuttavat lapsiperheisiin. Vaikuttavatko ne negatiivisesti
3. Otatteko tällä hetkellä huomioon Lava-hankkeen lapsivaikutusten arvioinnin tekemisen kunnan päätöksiä valmisteltaessa tai päätöksiä tehdessä?
4. Onko lapsivaikutusten arviointi ohjeistettu eri tasoilla kunnan päätöksenteossa? Miten on ohjeistettu?
5. Onko päättäjät sitoutuneet päätöksiä tehdessään lapsivaikutusten arvioinnin huomioimiseen?
6. Miten otatte huomioon lapsen edun päätöksiä tehdessänne.
7. Miten selvitätte lasten ja lapsiperheiden mielipiteitä ennakoarvioinnissanne ennen asioiden esittelyä ja päätöksentekoa?

Pyhtään kunnan organisaatiokaavio

motto: Pieni kooltaan, nopea liikkeiltään

<https://pyhtaa.fi/fi/kunta/organisaatio>

Pyhtään kunnan organisaatio kaavio. Kunnan organisaatio on rakennettu tiiviiksi ja tehokkaaksi. Matalalla organisaatiolla varmistetaan kyky nopeaan ja lähellä asiakasta tapahtuvaan päätöksentekoon.

Teuvan kunta Lapsivaikutusten arviointi

[Etelä-Pohjanmaan lapsivaikutusten arviointimalli 2018](#)

[Lapsivaikutusten arviointimallin tukiaineisto](#)

[Liiteluettelo](#)

[Liite 1. Tunnista lapsivaikutusten arvioinnin tarve](#)

[Liite 2. Esimerkkejä, milloin lapsivaikutukset tulisi arvioida](#)

[Liite 3. Lapsivaikutusten arvioinnin laajuus](#)

[Liite 4. Taustalla vaikuttavat lait](#)

[Liite 5. Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet](#)

[Liite 6. Suunnitelma aikataulusta, tehtävistä ja vastuista](#)

[Liite 7. Päätösvaihtoehtojen muodostaminen](#)

[Liite 8. Mitä ja mistä taustatietoja kerätään](#)

[Liite 9. Osallisuus ja tiedonkeruun menetelmiä](#)

[Liite 10. Esimerkki, kuinka kertoa lapsille LAVAsta](#)

[Liite 11. Esimerkki tiedotteesta](#)

[Liite 12. Päätösvaihtoehtojen vertailu](#)

[Liite 13. Esimerkit vertailusta, Soite, Jyväskylä ja Lahti](#)

[Liite 14. Esimerkki päätösehdotuksesta, taustalla lapsivaikutusten arviointi](#)

[Liite 15. Esimerkki, kuinka kertoa lapsille tuloksista](#)

Lähde: <https://teuva.fi/hallinto/saannot-taksat-strategiat/lapsivaikutusten-arviointi>